Van Sadelhoff
feeds the feeder

NUVO

Onderwijsonderzoek Optiekbranche - opticiens

Kwaliteit van het huidige optiekonderwijs

Versie: 4.0 - Final
Datum: 21-07-2011

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de eigenaar worden overgenomen, vermenigvuldigd, gekopieerd, opgeslagen of openbaar gemaakt worden.
© NUVO, 2011

Dit rapport is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld. Voor eventuele onjuistheden, onvolkomenheden in de tekst of gevolgen van acties naar aanleiding van dit rapport kan Van Sadelhoff echter geen aansprakelijkheid aanvaarden.

Inhoudsopgave

1. Samenvatting, conclusies & aanbevelingen 1
1.1 Algemeen beeld 1
1.2 Verschillen afzonderlijke scholen 2
1.3 Terugkoppeling onderzoeksvragen. 3
2. Onderzoeksopzet 11
2.1 Onderzoeksvragen 11
2.2 Onderzoeksmethoden 11
2.2.1 Online enquêtes 11
2.2.2 Interviews 12
2.2.3 Belangrijkheid versus tevredenheid 12
3. Respons 17
3.1 Bedrijven 18
3.2 Studenten 19
3.3 Scholen 19
4. Uitwerking bevindingen 20
4.1 Niveauverschillen BOL - BBL 21
4.2 Scholing 23
4.3 Instroom, doorstroom, uitstroom 28
4.4 Inzetbaarheid 31
4.5 Informatievoorziening 38
4.6 Lesmaterialen 44
4.7 Inhoud van de opleiding 48
4.8 Opleidingsvormen en leermethoden 51
4.9 Organisatie van de opleiding 55
4.10 Kwaliteit van de opleiding 57
4.11 Begeleidingsaspecten 59
4.12 Contactaspecten 65
4.13 Onderbouwing opleidingen 69

1. Samenvatting, conclusies & aanbevelingen

Het doel van het onderzoek is een objectief en duidelijk beeld te krijgen van de kwaliteit van de optiekopleidingen zoals deze door de bedrijven, studenten en scholen ervaren wordt.

Van Sadelhoff maakt geen deel uit van de optiekwereld of het beroepsonderwijs. Hiermee is het onderzoek vanuit een objectief kader uitgevoerd. Omdat de onderzoeksopzet breed is (meerdere opleidingen, verschillende respondentgroepen) is veel informatie verzameld. Met die informatie is een algemene indruk verkregen van de kwaliteit van het optiekonderwijs, de belangrijkste knelpunten en de succespunten. Het optiekonderwijs is veelkleurig en divers. De algemene conclusies en aanbevelingen zijn om die reden met enige terughoudendheid geformuleerd.

1.1 Algemeen beeld

De respondenten hebben veel informatie gegeven over hun beleving en ervaringen met betrekking tot het optiekonderwijs. De optiekbranche is een relatief kleine branche waarin de betrokkenen in het opleidingsproces elkaar veelal kennen. Via diverse overlegplatforms wordt er gewerkt aan de handhaving en verbetering van het optiekonderwijs. De kleinschaligheid en de specifiekheid hebben als effect dat de mogelijkheden soms beperkt zijn. Tegelijkertijd maakt dit onderlinge afstemming en overleg effectief.

De opleidingen verschillen wat betreft organisatie, opleidingsopbouw en gebruikt lesmateriaal. Er is sprake van samenwerking in de diverse overlegorganen; echter, tegelijkertijd initiëren de scholen zelfstandig en individueel projecten om het leerproces te verbeteren.
Zo wordt lesmateriaal wel eens door de docenten/scholen zelf ontwikkeld omdat het materiaal wegens de hoge vergoedingskosten niet uitgewisseld kan worden. Wanneer de scholen nauwer samen kunnen werken is verdere optimalisatie van het leerproces en de leermiddelen op een efficiënte wijze mogelijk.

Ondanks de beperkingen geeft het merendeel van de respondenten (studenten en bedrijven) een positieve waardering over het optiekonderwijs. Dit blijkt mede uit de respons op de vraag "*Hoe ervaart u de kwaliteit van de opleidingen in het algemeen?*" Voor de bedrijven en de studenten in het algemeen geldt dat het merendeel van de respondenten tevreden is over de kwaliteit.

Er is een verschil in kwaliteitsbeleving tussen de zelfstandige bedrijven en de ketenbedrijven. Op de eerder genoemde vraag over de ' kwaliteit van de opleidingen in het algemeen' antwoordt 53% van de zelfstandige bedrijven met 'ontevreden' en 13% 'zeer ontevreden'. Van de ketenbedrijven geeft 11% aan 'ontevreden' te zijn en 2% 'zeer ontevreden'. Dit verschil in kwaliteitsbeleving komt bij verschillende aspecten zoals bijvoorbeeld de communicatie, de inhoud en de opleidingsvormen tot uiting. Hier is op basis van de informatie uit dit onderzoek geen eenduidige verklaring voor te vinden. Wel is het een belangrijk aandachtspunt voor de sector.

Het verschil in kwaliteitsbeleving tussen de zelfstandige bedrijven en de ketenbedrijven is duidelijk zichtbaar in de matrixen in paragraaf 2.2.3 waarin de bedrijven en studenten hebben aangegeven welk belang ze aan een reeks onderwijsaspecten hechten, zoals bijvoorbeeld de begeleiding tijdens de studie of de organisatie van de opleiding. Daarnaast heeft men aangegeven hoe tevreden men over dit aspect is.
Voor de bedrijven geldt dat zowel de zelfstandige bedrijven als de ketenbedrijven over het algemeen tevreden zijn. Beide groepen hechten over het algemeen hetzelfde belang aan de onderwijsaspecten.

De zelfstandige bedrijven zijn over het algemeen minder tevreden over de gemeten onderwijsaspecten. De gemiddelden van de zelfstandige bedrijven op kwaliteit (aspect J), de begeleiding van de deelnemer door het ROC (aspect D) neigen naar 'ontevredenheid'. Maar de gemiddelde waardering op deze aspecten ligt nog in het gebied 'tevreden'. Alleen de waardering voor het aspect 'frequentie van contact' (aspect E) bevindt zich in het gebied 'ontevreden'.

Voor de studenten geldt dat zowel de BOL- als de BBL-studenten over het algemeen tevreden zijn over de verschillende aspecten. De studenten zijn in het bijzonder tevreden over de kwaliteit van de opleiding (aspect J), de inhoud van de opleiding (aspect G) en de begeleiding door het ROC (aspect D).

Wanneer de matrix van de bedrijven en de studenten met elkaar vergeleken wordt is te zien dat de studenten in hogere mate tevreden zijn dan de bedrijven. Opvallend is dat de studenten in grote lijn dezelfde belangen toekennen aan de aspecten. De kwaliteit als geheel wordt door beide groepen als meest belangrijk gemarkeerd en de frequentie van het contact als minst belangrijk.

Op basis van de beschikbare onderzoeksinformatie en de uitgevoerde analyse zijn de volgende verdere ontwikkel- dan wel verbeterpunten te noemen.

- De informatievoorziening tussen de scholen en de bedrijven gedurende de studentbegeleiding
- Het contact met de bedrijven en studenten gedurende de studentbegeleiding, met name de frequentie en inhoud van het contact
- De organisatie van de opleiding
- De werkvormen die gebruikt worden in de opleiding

Bij een aantal thema's komen knelpunten naar voren, welke zich uiten in een hoger percentage 'matig tevreden' of andersom een bescheidener percentage 'zeer tevreden'. Met andere woorden: als de NUVO voor ogen heeft om over het geheel een kwaliteitsverbetering te realiseren, dan zal gewerkt moeten worden aan het verhogen van de huidige percentages 'matig tevreden' en 'zeer tevreden' (moeten omhoog) waardoor automatisch bewerkstelligd wordt dat het percentage ontevreden naar beneden gaat. Wanneer dit vertaald wordt naar de belangrijkheids-tevredenheids-matrix (paragraaf 2.2.3) zal de 'wolk' van de bedrijven naar het eerste kwadrant linksboven moeten schuiven. Dit geldt met name voor de zelfstandige bedrijven.

Bij de uitwerkingen van de onderzoeksvragen worden aanbevelingen geplaatst. Deze zijn geformuleerd op basis van de onderzoeksbevindingen. Mede afhankelijk van de ambitie en de beschikbare middelen zal een keuze gemaakt moeten worden welke uitvoerbaar en haalbaar zijn. Uit deze kwaliteitsmeting bij bedrijven, scholen en studenten blijkt dat de optiekbranche beschikt over opleidingen die voor verbetering vatbaar zijn, maar ook zeker een goede basis vormen voor alle (aankomende) studenten die in de optiekbranche willen gaan werken.

1.2 Verschillen afzonderlijke scholen

Als het gaat om het aangeven van verschillen in de kwaliteitsbeleving van de scholen *afzonderlijk*, dan moet het antwoord gezocht worden bij de bedrijven en de studenten. Allereerst merken we op dat het aantal respondenten, welke hun oordeel hebben gegeven *per school* beperkt is, waardoor een goede en representatieve vergelijking moeilijk te maken is tussen de scholen onderling.

Toch hebben we een korte analyse hierop losgelaten waarbij we gekeken hebben naar de meest relevante aspecten die iets zeggen over de kwaliteit van de school. Dat zijn: de kwaliteit in het algemeen, de organisatie van de school in zijn geheel, de begeleiding van de studenten, de frequentie en inhoud van de contacten, de inhoud van de opleiding, en de opleidingsvorm.

We zien dan dat er op hoofdlijnen (alle aspecten in ogenschouw nemende) geen substantiële verschillen bestaan over de kwaliteitsbeleving van de afzonderlijke scholen. Alle beoordelingen liggen dicht bij elkaar. In zijn totaliteit kunnen we ook concluderen dat zowel vanuit de bedrijvenrespons als de studentenrespons, geen van de scholen gemiddeld genomen de kwalificatie "zeer tevreden" of de kwalificatie "zeer ontevreden" krijgt.

Als we meer gedetailleerd kijken (naar de verschillende aspecten) dan zien we dat uit de respons van de studenten geen opmerkelijke verschillen in de gemiddelde tevredenheid over de scholen naar voren komt.

Als we kijken naar de bedrijvenrespons dan merken we wederom op dat de respons per school zeer laag is. Dat betekent dat ook conclusies vanuit deze groep met de grootste voorzichtigheid moeten

worden geïnterpreteerd. Dat in ogenschouw nemende kunnen we stellen dat er vanuit de bedrijven wel meer variatie te zien is in de mate van tevredenheid over de scholen. Met name over de begeleiding van de student en de frequentie en inhoud van de contacten is meer variatie te zien per afzonderlijke school. Met andere woorden: over deze aspecten is men over school X duidelijk meer tevreden dan over school Y. Meer in het bijzonder: er is 1 school welke het gemiddelde op specifiek deze aspecten naar beneden haalt. Over de andere scholen zijn de bedrijven, ten aanzien van deze aspecten, allemaal wel tevreden.

Wat betreft de inhoud, de opleidingsvormen, de organisatie en de kwaliteit van de opleidingen is er weinig variatie te zien tussen de gemiddelde waardering van de scholen door de bedrijven.

1.3 Terugkoppeling onderzoeksvragen.

De volgende hoofdvragen zijn de basis van dit onderzoek

1. Voldoen de opleidingsinhoud en -vorm aan de wensen van de bedrijven, studenten en de scholen?
2. Zijn de bedrijven, studenten en de scholen tevreden over de organisatie van de opleidingen?
3. Ervaart men verschillen tussen BOL- en BBL-studenten?

Aan de hand van de verkregen informatie trachten we de onderzoeksvragen in de onderstaande samenvattingen te beantwoorden en de aanbevelingen te verzamelen. Om een goed beeld te verkrijgen van de mening en ervaringen van de respondenten omtrent de hoofdvragen hebben we deze vragen uitgewerkt naar deelvragen/de highlights uit de thematische uitwerkingen (Hoofdstuk 4). In dit deel worden deze deelvragen in het kader van de hoofdvraag samengevat en aan elkaar gerelateerd. Dit werken we voor alle respondentgroepen (de bedrijven, de studenten en de scholen) uit.

Waar nodig wordt verwezen naar de belangrijkheids-tevredenheidsmatrixen uit paragraaf 2.2.3 waarin is weergegeven hoeveel belang de respondenten hechten aan een onderwerp en hoe tevreden men is over dit onderwerp. Om meer inzicht te krijgen in de specifieke deelvragen en de afzonderlijke aanbevelingen verwijzen we door naar de uitwerkingen in hoofdstuk 4. Hier zijn de vragen gerubriceerd in thema's.

Het onderzoek moet handvatten bieden voor de NUVO, de UFON, mbo-scholen, leerbedrijven en SGVB om verbeteringen in te zetten. De belangrijkste knelpunten zijn in beeld gebracht. Uit de antwoorden van de respondenten zijn diverse handvatten voor verbetering te formuleren. Aanbevelingen voor verbetering zijn niet altijd te geven om de reden dat meer verdieping en inzicht wenselijk is omdat er variatie is in de organisatie van de opleidingen en de bedrijven. Door deze variatie zijn de opleidingen en bedrijven onderling niet altijd vergelijkbaar.

Alle conclusies en aanbevelingen zijn gerubriceerd en onderbouwd in thema's en de daarbij horende onderzoeksvragen.

1. Voldoen de opleidingsinhoud en -vorm aan de wensen van de bedrijven, studenten en de scholen?

Analyse en conclusie
Om deze vraag te beantwoorden is het noodzakelijk deze vanuit verschillende invalshoeken te benaderen, zoals bijvoorbeeld de ervaring met:

- de inhoud van de opleiding
- het lesmateriaal
- de aansluiting tussen de inhoud van de opleidingen en de dagelijkse werkvloer
- de voorbereiding op het beroep
- welke inhoud mist men en welke ervaart men als overbodig
- de werkvormen en de uitvoerbaarheid van de opdrachten
- hoe de proeve van bekwaamheid verloopt

Wanneer de hoofdvraag sectorbreed wordt beschouwd is meer dan de helft van de respondenten uit de bedrijven, studenten en de scholen tevreden over de inhoud en de vorm van de opleidingen. Niet alle respondenten zijn echter onverdeeld positief. Zowel uit de percentages 'ontevreden' als uit de respons op de open antwoorden is op te maken dat men verbeteringen wenst in de opleidingen.

Hierbij is het van belang te vermelden dat er geen aanmerkelijke verschillen in tevredenheid over de opleidingsvarianten (opticien, opticienmanager) in dit onderzoek zijn waargenomen.

Bedrijven
Opvallend is dat een groter deel van de zelfstandige bedrijven vaker 'minder tevreden' is over de opleiding dan de ketenbedrijven. Dit is zichtbaar in de belangrijkheids- tevredenheidsmatrix in paragraaf 2.2.3. Zelfstandige bedrijven hechten over het algemeen evenveel belang aan de verschillende aspecten als de ketenbedrijven. Wat betreft de tevredenheid is een duidelijk verschil te zien op de aspecten:

- de inhoud van de opleiding (G)
- de opleidingsvormen (H)
- de kwaliteit van de opleiding als geheel (J)

Voor de verschillen in tevredenheid op de aspecten G,H en J tussen de zelfstandige bedrijven en de ketenbedrijven is geen duidelijke verklaring te geven op basis van de onderzoeksinformatie. Wel wordt door de respondenten van de scholen duidelijk aangegeven dat de zelfstandige en de ketenbedrijven aanmerkelijk kunnen verschillen in de bedrijfsvoering en daarmee ook in de verwachtingen ten aanzien van de studenten.

De *inhoud van de opleidingen* wordt door de meerderheid van de bedrijfsrespondenten beoordeeld met 'tevreden' tot 'zeer tevreden'. Bedrijven en studenten wensen wel meer aandacht voor mode, verkoop en communicatie waarbij ook een sterkere praktijkgerichtheid wordt gewenst. [Thema inhoud: 4.7]. Hierbij is er geen opmerkelijk verschil te zien tussen de opleidingen onderling.

Over het algemeen wordt er niet veel opgemerkt in de open respons met betrekking tot het *lesmateriaal.* Een aantal respondenten geeft aan dat het lesmateriaal verbeterd kan worden. De opdrachten zijn over het algemeen goed uit te voeren, echter niet altijd vanwege het ontbreken van voorzieningen in het bedrijf [Thema lesmateriaal: 4.6]

Over de *aansluiting tussen de theorie van de opleidingen en de praktijk* in de bedrijven is het merendeel van de bedrijven tevreden. Wel wordt door een aantal bedrijven opgemerkt dat de student niet altijd de leerbehoefte kan formuleren en dat het niet inzichtelijk is welke leerstof wordt behandeld op school. Ook de voorzieningen in de bedrijven (beschikbaarheid van de begeleider, gereedschappen, apparatuur) variëren, waardoor niet altijd alle schoolopdrachten uit te voeren zijn. Opmerkelijk is dat geen van de respondenten van de zelfstandige bedrijven de aansluiting als 'zeer goed' ervaart. Er lijkt geen aanmerkelijk verschil tussen de opleidingen te bestaan, wat betreft de aansluiting. [Thema inzetbaarheid: 4.4]

Van de zelfstandige bedrijven en de ketenbedrijven vindt meer dan de helft van de bedrijven dat de studenten *voldoende voorbereid worden op de uitoefening van het beroep*. Als knelpunten worden genoemd dat:

- de opleiding niet goed aansluit op de behoefte van de student
- de opleiding meer praktijkgerichtheid moet zijn
- commerciële ontwikkeling van de studenten gewenst is
  [Thema inzetbaarheid: 4.4]

De reguliere opleidingen kunnen niet aan alle wensen van de bedrijven voldoen. Van de ketenbedrijven investeert 90% en van de zelfstandige bedrijven 64% in andere opleidingen dan de reguliere MBO-opleiding. Veelal gebeurt dit in de vorm van externe en interne opleidingen en is dit uit eigen middelen bekostigd [Thema scholing 4.2.1].

De bedrijven vinden dat de studenten niet altijd met voldoende vaardigheden starten met de opleidingsperiode en in het eerste jaar niet altijd goed inzetbaar zijn. De bedrijven vinden met name de sociale en commerciële vaardigheden niet altijd voldoende. Van de bedrijven is meer dan 80% over het algemeen tevreden over de ontwikkeling van de student gedurende de opleidingsperiode [Thema inzetbaarheid: 4.4].

Niet alle bedrijven zijn tevreden over de kwaliteit van de opleidingen. Van de zelfstandige bedrijven is een groter deel van de respondenten niet tevreden. Het oordeel over de kwaliteit wordt mede bepaald door de perceptie van de inhoud en de vorm van de opleiding. Hier zijn verbeterpunten aan te wijzen, maar hier lijkt niet het zwaartepunt te liggen. Wanneer de informatie en communicatie rondom de begeleiding geoptimaliseerd wordt zal de perceptie van de kwaliteit verbeteren. [Thema kwaliteit: 4.10].

Studenten
Opvallend is dat een groter deel van de studenten in grotere mate tevreden is over de inhoud van de opleiding. Dit is zichtbaar in de tevredenheids-belang matrix (paragraaf 2.2.3).

Meer dan 90% van de BOL- en BBL-studenten is tevreden over de *inhoud van de opleiding*. [Thema inhoud: 4.7]. Wat betreft *het lesmateriaal* zijn de meeste studenten tevreden, echter uit de open vragen komen ook kritische opmerkingen over de organisatie en vorm van het materiaal.

Meer dan de helft is tevreden over de *aansluiting tussen de theorie van de opleiding en de praktijk.* Echter, er bestaat ook ontevredenheid. Van zowel de BOL- als de BBL-studenten is tenminste een derde niet tevreden over de aansluiting op de praktijk. Met name de volgorde van de leerstof loopt niet altijd synchroon met het leerproces in het bedrijf. [Thema inzetbaarheid: 4.4.4]
Het merendeel van de studenten (80%) geeft aan dat de opleiding voldoet aan de verwachting [Thema inzetbaarheid: 4.5.4] en is tevreden over de kwaliteit [Thema kwaliteit: 4.10.1].

Het merendeel van de BOL- en BBL-studenten wil na hun studie in de optiekbranche blijven werken. Dit is een indicatie dat de opleiding voldoet aan de verwachting en motivatie van de studenten.
[Thema Doorstroom: 4.3.5].

Scholen
Het merendeel van de respondenten van de scholen vindt dat de ontwikkeling van de studenten voldoet aan de verwachtingen van de bedrijven en dat er een goede balans is tussen de ontwikkeling van de kwalificaties bij de studenten en de praktijk in de bedrijven. [Thema kwalificatiedossier: 4.13] Wel wordt als kanttekening geplaatst dat er verschillen zijn tussen de zelfstandige en de ketenbedrijven en daarmee ook andere verwachtingen ten aanzien van de opleidingen bestaan. [Thema inzetbaarheid: 4.4.5].

Na de proeve van bekwaamheid kunnen de studenten in voldoende mate en zelfstandig werken in de optiekbedrijven. Hier is geen groot verschil tussen de BOL- en de BBL-studenten. [Thema inzetbaarheid 4.4.8].

De scholen zijn ieder op eigen wijze onderweg om vorm te geven aan het competentiegericht onderwijs. Zij ervaren voordelen, maar ook knelpunten. Om die knelpunten op te lossen wordt ook 'traditioneel' klassikaal onderwijs toegepast. [Thema Opleidingsvormen en leermethoden: 4.8.4].

Een aantal respondenten geeft aan dat het *lesmateriaal niet altijd aansluit bij het leerproces*/de leermogelijkheden in het bedrijf. Er is niet altijd een logische/goede aansluiting tussen het leerproces van de student op school en in het bedrijf [Thema lesmateriaal: 4.6].

Aanbevelingen

- Inventariseer in welke mate en vorm de zelfstandige bedrijven behoefte hebben aan extra scholing naast de reguliere opleidingen [4.2.1].
- Versterk de onderwerpen Verkoop, Optiek/techniek en Mode in de reguliere ROC opleidingen en in het niet reguliere aanbod . Zorg voor een goede balans tussen beide aanbieders [4.2.2][4.7.2].
- Inventariseer welke bedrijven behoefte hebben aan extra scholing en inventariseer welke bekostigings- en ondersteuningsmogelijkheden ingezet kunnen worden [4.2.4 – 4.2.6]. Stimuleer en ondersteun de inzet van trainingen na of naast de reguliere opleidingen, met name voor zelfstandige bedrijven [4.2.6].
- Inventariseer of lesmateriaal gewenst en beschikbaar is voor bijspijkerlessen om tekorten in de vooropleiding te herstellen [4.3.1].
- Inventariseer of lesmateriaal/methoden gewenst en beschikbaar zijn om studenten te ondersteunen in het (leren) plannen [4.3.2].
- Besteed in de eerste fase van de opleiding aandacht aan basis sociale communicatieve/commerciële vaardigheden om de inzetbaarheid in het eerste jaar te vergroten [4.4.1].
- Versterk de aansluiting/verbinding van de theorie van de opleiding naar de praktijk, met name voor zelfstandige bedrijven. Houd hierbij rekening met de voorzieningen en mogelijkheden in de bedrijven [4.4.3].
- Versterk de aansluiting van het individuele leerproces op school en in het bedrijf zoveel mogelijk. Dit zorgt voor synchronisatie van de individuele leerprocessen [4.4.4].
- Intensiveer de betrokkenheid van de bedrijven (met name de zelfstandige bedrijven) bij de verdere ontwikkeling van het kwalificatiedossier en de opleidingen [4.4.5] [4.13].
- Inventariseer en evalueer de gebruikte lesmaterialen. Probeer waar mogelijk gezamenlijk materiaal te ontwikkelen, dan wel te vernieuwen. Maak het takenboek flexibeler te gebruiken zodat de aansluiting met het leerproces in het bedrijf beter verloopt. Creëer een landelijk te gebruiken (en online) naslagwerk voor de theorie van de opleidingen [4.6.1].

- Inventariseer voor welke opdrachten voorzieningen ontbreken. Wijzig de opdrachten of ondersteun de opleidingen/bedrijven in het creëren van voorzieningen. Overweeg de inzet van ICT-simulaties [4.6.2].
- Inventariseer op welke inhoudsgebieden de opleiding een betere aansluiting met de praktijk gerealiseerd kan worden en in welke vormen dit mogelijk is. Dit kan parallel aan de inventarisatie van het lesmateriaal worden uitgevoerd [4.7.1].

2. Zijn de bedrijven, studenten en de scholen tevreden over de organisatie van de opleidingen?

Analyse en conclusie
Om deze vraag te beantwoorden is het noodzakelijk deze vanuit verschillende invalshoeken te benaderen, zoals bijvoorbeeld:

- de algehele organisatie van de opleidingen
- hoe ervaren bedrijven het contact met de onderwijsinstelling
- is de rol van het bedrijf in het leerproces van de studenten voldoende duidelijk
- hoe ervaren de studenten de begeleiding door het bedrijf
- hoe ervaren de studenten de begeleiding door de onderwijsinstelling
- de contacten tussen de school en de het leerbedrijf
- de mate van lesuitval en absenteïsme in de school en de wijze waarop hier mee wordt omgegaan.

Het aspect ‘organisatie van de opleiding’ wordt door de bedrijven en de studenten gewaardeerd als een van de aspecten waar men relatief minder tevreden over is. Wel geldt dat dit aspect zich bij alle groepen nog in het domein van ‘tevreden’ bevindt.
De tevredenheid over de organisatie van de opleidingen is met name onderzocht met betrekking tot de studentbegeleiding. Wanneer deze vraag sectorbreed wordt beschouwd is meer dan de helft van de respondenten uit de bedrijven, studenten en de scholen tevreden over de organisatie van de opleidingen. Omdat de scholen variëren in studentenpopulatie, teamgrootte en opleidingsaanbod zijn ze elk anders georganiseerd en onderling niet direct vergelijkbaar.

Bedrijven
Van alle bedrijfsrespondenten is 64% tevreden over de *organisatie van de opleiding* [Thema Organisatie: 4.9]. Uit de percentages respondenten die ‘ontevreden’ zijn en uit de respons op de open antwoorden is op te maken dat met name de bedrijven verbeteringen wensen in de *begeleiding van de studenten* [Thema begeleidingsaspecten: 4.11]

Opvallend is dat een groter deel van de zelfstandige bedrijven vaker ‘minder tevreden’ is over de opleidingsorganisatie dan de ketenbedrijven. Dit is zichtbaar in de tevredenheids-belang matrix . Zelfstandige bedrijven hechten over het algemeen evenveel belang aan de aspecten als de ketenbedrijven. Wat betreft de tevredenheid is een duidelijk verschil te zien op de aspecten

- materialen voor de deelnemer (B)
- begeleiding van de student door het ROC (D)
- frequentie van het contact tussen bedrijf en ROC (E)
- de inhoud van het contact tussen het bedrijf en ROC (F)

Hier is geen duidelijke verklaring voor te geven op basis van de onderzoeksinformatie. Wel wordt door de respondenten van de scholen duidelijk aangegeven dat de zelfstandige en de ketenbedrijven aanmerkelijk kunnen verschillen in de bedrijfsvoering en daarmee ook in de verwachtingen ten aanzien van de studenten.

Met name de frequentie van de contacten wordt door de bedrijven als een knelpunt ervaren. [Thema contact 4.12]. Dit aspect wordt door de respondenten in de belangrijkheids- tevredenheidsmatrix wel als minst belangrijk aangemerkt.

Voor 73% van de bedrijfsrespondenten is er voldoende duidelijkheid over zijn/haar rol in het leerproces. De bedrijven wensen meer informatie over :

- welke stof wanneer gegeven moet worden
- logistiek rondom lesdagen en examens
  [Thema informatievoorziening: 4.5]

Studenten

Studenten zijn over het algemeen tevreden over de organisatie van de opleiding. [Thema Organisatie: 4.9]. Wel is dit aspect voor verbetering vatbaar omdat het ten opzichte van de andere items als relatief 'minder tevreden' wordt beoordeeld. Ook uit de open antwoorden komen kritische kanttekeningen naar voren over de organisatie van de opleiding.

Zowel de BOL- als de BBL-studenten zijn over het algemeen tevreden over de informatievoorziening. Uit de respons op de open vragen blijkt dat een deel van de studenten de opleiding als rommelig ervaart [Thema informatievoorziening: 4. 5].

Het merendeel van de BOL- en BBL-studenten geeft aan de opleiding goed te kunnen doorlopen wat betreft studiebelasting [Thema Opleidingsvormen en leermethoden: 4.8.2]. Dit wordt ook bevestigd door het relatief geringe percentage studenten dat een andere opleiding overweegt of aangeeft niet werkzaam te willen blijven in de optiekbranche.

De studenten zijn over het algemeen tevreden over de begeleiding door het bedrijf en de school [Thema begeleiding: 4.11]. Voornamelijk genoemde knelpunten zijn de drukte in het bedrijf, en het contact tussen het leerbedrijf en de school. Dit aspect (E) is ook te zien in de belangrijkheids-tevredenheidsmatrix

Scholen

Uit de respons van de scholen lijken lesuitval en absenteïsme van studenten geen overwegend knelpunt in het leerproces te vormen. Wel komt naar voren dat het soms lastig is om lesuitval op te lossen. Uit de respons van de bedrijven komt dit ook niet naar voren als een knelpunt. [Thema Organisatie: 4.9]

De respondenten van de scholen waarderen de contacten met de bedrijven als positief. Wel geven vrijwel alle respondenten aan dat ze meer uren beschikbaar zouden willen hebben voor de contacten met het bedrijf omtrent de studentbegeleiding. [Thema contact 4.12].

Een aantal scholen probeert de informatievoorziening aan bedrijven te verbeteren door het organiseren van informatieavonden voor praktijkbegeleiders. De ervaring tot nu toe is dat de opkomst van bedrijven op deze avonden niet hoog is. [Thema informatievoorziening: 4. 5].

De studentbegeleiding door de bedrijven wordt door de scholen over het algemeen als 'goed' omschreven. Echter, wel plaatst het merendeel van de respondenten de kanttekening dat dit kan wisselen per bedrijf omdat er verschillen bestaan tussen bedrijven. [Thema begeleiding: 4.11].

De respondenten gaven aan dat in de opleidingen naar verbeteringen wordt gestreefd m.b.t. de verdere implementatie van het competentiegerichte onderwijs, de aansluiting met het kwalificatiedossier en het organiseren van de proeven van bekwaamheid. Elke school doorloopt dit op eigen wijze en dat zorgt ervoor dat de organisatie van de opleiding en begeleiding kan verschillen. [Thema's Opleidingsvormen en methoden: 4.8, Thema Onderbouwing opleidingen: 4.13].

Aanbevelingen

- Toets de verwachting van het leerbedrijf aan de ontwikkeling/opleiding van de student [4.4.2].
- Inventariseer of en zo ja hoe begeleiding/coaching van de studenten na de opleiding gewenst is (met name de BOL-studenten) [4.4.7].
- Inventariseer welke knelpunten een goede informatievoorziening aan de bedrijven en de studenten belemmeren, waarna de informatievoorziening verbeterd en geïntensiveerd kan worden. De informatievoorziening is een knelpunt in verschillende thema's zoals voorlichting aan de potentiële studenten, de begeleiding van de student gedurende het leerproces en in de contacten met de bedrijven [4.5.1 en 4.5.2] [4.3.3 en 4.3.5] [4.5.4].
- Ondersteun studenten om de eigen leervragen te formuleren. Een voorwaarde is het leren/gebruiken van reflectieve vaardigheden m.b.t het eigen leerproces. Ondersteun praktijkopleiders/begeleiders in het inventariseren van de leerbehoefte/de leervragen van de studenten [4.5.5].
- Bedrijven moeten meer kennis nemen van de inrichting van het leerproces op school, omdat dit per school kan wisselen. Dit zal de begeleiding van het leerproces ten goede komen [4.8.4].
- Ondersteun scholen in het verbeteren/organiseren van de proeven van bekwaamheid en de lopende initiatieven zoals de training beoordelen voor praktijkopleiders [4.8.5].
- Inventariseer de behoefte aan gezamenlijke voorzieningen om lesuitval op te vangen (bijvoorbeeld een landelijke pool met invallers) [4.9.2].
- Inventariseer de behoefte aan een evaluatiemethode voor de beroepspraktijkvorming en ontwikkel deze voor de branche [4.9.3].
- Nadere inventarisatie van de behoeftes van de zelfstandige bedrijven om beter tegemoet te komen aan de wensen van deze groep. Kwaliteitsverbetering op de gebieden communicatie, informatievoorziening en begeleiding zal de perceptie van de algehele kwaliteit positief beïnvloeden [4.10].
- Realiseer meer capaciteit en voorzieningen om de begeleiding van studenten te optimaliseren. Het inzetten van ICT-voorzieningen om de begeleiding te ondersteunen zoals nu op enkele scholen gebeurt is een interessant initiatief dat nader geëvalueerd moet worden. Wat zijn de mogelijkheden van E-coaching? [4.11.1][4.11.2][4.12.1, 4.12.2].
- Bewaak de naleving van de erkenningreglementen door de praktijkopleiders [4.11.1].
- Inventariseer de materialen zoals deze bij de begeleiding van studenten worden gebruikt en verbeter de kwaliteit van deze hulpmiddelen in gezamenlijk verband [4.11.3].
- Onderzoek de mogelijkheden om een kwaliteitsmanagement-systeem te realiseren. Dit systeem kan knelpunten en problemen gedurende de begeleiding inventariseren en waar mogelijk oplossingen bieden. Het opzetten van een meldpunt voor incidenten kan hier een onderdeel van zijn. [4.10]
- Inventariseer de gebieden waar de verantwoordelijkheden in het begeleidings/-onderwijsleerproces niet duidelijk zijn en expliciteer welke betrokkenen waarvoor verantwoordelijk zijn [4.11][4.12.2].

3 Verschillen tussen BOL en BBL

Analyse en conclusie
Om deze vraag te beantwoorden is het noodzakelijk deze vanuit verschillende invalshoeken te benaderen, zoals bijvoorbeeld:

- ervaart men een verschil in niveau tussen de BOL- en BBL-studenten?
- is er een verschil tussen BOL- en BBL-studenten na de studie?

Bedrijven
Meer dan de helft van de respondenten uit de bedrijvenenquête heeft geen mening op de vraag of men een niveauverschil ervaart tussen BOL- en BBL-studenten. Op basis van degenen die een mening hebben gegeven is geen tendens te beschrijven. Het belangrijkste verschil ervaart men in de praktische (met name bij de BBL-student) dan wel theoretische kennis (met name bij de BOL-student). Het lijkt het erop dat men dit verschil wil laten verdwijnen, maar er is geen overwegende voorkeur voor BOL of BBL. Het wisselt per onderneming [Thema Verschillen BOL-BBL: 4.1].

Scholen
Een aantal respondenten van de scholen geeft aan dat BBL-studenten zelfverzekerder zijn na de opleiding. Dit komt mede door de (over het algemeen) wat hogere leeftijd van de BBL-student en de grotere mate van ervaring.

Aanbevelingen

- Ondersteun BOL-studenten actiever bij het vinden van een stageplaats en na de studie [4.11.4].
- Wanneer een uitbreiding van de theoretische kennis voor BBL-studenten wenselijk is zou deze als aanvullende stof kunnen worden aangeboden vanuit de branche. Dit sluit ook aan bij de bevindingen in het thema lesmateriaal waarin een deel van de scholen pleit voor het ontwikkelen van een theoretisch naslagwerk voor het optiekonderwijs.

2. Onderzoeksopzet

2.1 Onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is een objectief en duidelijk beeld te krijgen van de kwaliteit van de optiekopleidingen en de mbo-scholen/leerbedrijven die deze opleidingen verzorgen.

Het onderzoek moet handvatten bieden voor de NUVO, de UFON, MBO-scholen, leerbedrijven en SGVB om verbeteringen in te zetten.

In de eerste fase van het onderzoek zijn op basis van dit doel 4 hoofdonderzoeksvragen geformuleerd.

1. Voldoen de opleidingsinhoud en -vorm aan de wensen van het bedrijfsleven?
2. Voldoen de opleidingsinhoud en -vorm aan de wensen van de studenten?
3. Voldoen de opleidingsinhoud en -vorm aan de wensen van de (medewerkers van) onderwijsinstellingen?
4. Zijn de bedrijven, studenten en onderwijsinstellingen tevreden over de organisatie van de opleidingen?

Deze onderzoeksvragen vormen de basis voor de uitwerking van de vragen voor bedrijven, studenten en docenten.

2.2 Onderzoeksmethoden

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van online schriftelijke enquêtes met de bedrijven en studenten en telefonische interviews met coördinatoren/docenten van de scholen. In de periode november 2010 tot maart 2011 zijn de webenquêtes uitgezet. De telefonische interviews zijn gevoerd in april 2011.

2.2.1 Online enquêtes

Om in korte tijd over een brede groep anonieme respons te krijgen van optiekbedrijven en studenten is als methodiek de webenquête gekozen. Deze enquêtevragen zijn geformuleerd op basis van de onderzoeksvragen. Er is een enquête met 50 vragen ontwikkeld voor zowel bedrijven als voor studenten.

Via nieuwsbrieven en de NUVO-website is bij de bedrijven bekendheid gegeven aan het onderzoek. Er zijn 562 digitale nieuwsbrieven verstuurd en 126 nieuwsbrieven per post met de introductie van het onderzoek.
Alle opleidingen hebben medewerking verleend aan het verspreiden van de studentenenquête. In goed overleg met het NUVO en de onderwijscommissie heeft één opleiding besloten niet aan deze enquête deel te nemen. De contactpersonen voor de scholen zijn benaderd met het verzoek de online enquêtes te introduceren bij de studenten. De scholen hebben ieder voor zich geregeld op welke wijze de studenten zijn uitgenodigd voor de enquête. Een aantal scholen heeft de enquête georganiseerd en klassikaal laten invullen. Anderen hebben dit aan de studenten zelf overgelaten. Hierdoor is de studentenrespons per school wisselend.

Zowel in de bedrijvenenquête als de studentenenquête is een vertakking aangebracht voor de BBL- en BOL- studenten.

Differentiatie BOL - BBL	Algemeen	Alleen BBL	Alleen BOL
Bedrijven enquête Afhankelijk van het antwoord of de bedrijfsrespondent een BOL- of een BBL-student begeleidt, wordt naar een andere vragengroep verwezen.	Vraag 1 t/m 20 en vraag 23 t/m einde	Vraag 21 t/m 22	Niet in de vragenlijst zelf. Splitsing in te stellen door filtering op vraag 20
Studenten enquête Afhankelijk van het antwoord of de student een BOL- of een BBL-traject doorloopt, wordt naar een andere vragengroep verwezen.	Vraag 1 t/m12.	Vraag 13 t/m 30	Vraag 31t/m27 Splitsing in te stellen door filtering op vraag 12

2.2.2 Interviews

Aangezien de groep docenten in de optiekwereld niet groot is en we met name van deze groep veel informatie wilden ontvangen is hier gekozen voor het interview. Om deze interviews in korte tijd te doorlopen is gekozen voor telefonische afname. Om de docenten voorbereidingstijd te bieden en ook schriftelijke respons te krijgen is de vragenlijst in een MS-Word document opgesteld en per e-mail direct aan de respondenten verzonden.

Na verzending is telefonisch het interview met de betreffende respondent afgenomen. Een deel van de respondenten heeft vooraf al de vragenlijst ingevuld teruggezonden. Dit verkortte de interviewtijd, maar leverde dezelfde informatie op. De vragenlijst was uitgebreid om zoveel mogelijk informatie te verzamelen en bevatte 46 vragen. In de vragenlijst zelf zijn twee kolommen opgenomen om specifieke antwoorden te geven voor BOL- dan wel BBL-studenten. Waar dit zinvol was is specifiek doorgevraagd naar het verschil.

Per school zijn twee respondenten (1 coördinator/manager en 1 docent) benaderd. Alle opleidingen hebben hun medewerking verleend aan deze interviews. Op één persoon na zijn alle beoogde respondenten geïnterviewd. Hiermee is het totaal aantal interviews op 11 uitgekomen.
De interviews zijn goed ontvangen en de vragen zijn:

- als duidelijk omschreven ontvangen.
- uitgebreid toegelicht. De gemiddelde interviewtijd bedroeg anderhalf uur per gesprek.

De interviews zijn per persoon uitgewerkt, waarna de belangrijkste bevindingen in dit rapport zijn samengevat per thema.

2.2.3 Belangrijkheid versus tevredenheid

In de online enquêtes voor de bedrijven en studenten is naast de tevredenheid is ook gevraagd naar het belang dat men hecht aan aspecten van het onderwijs. Dit resulteerde in een tweetal matrix-diagrammen, die een indruk geven van het belang dat respondenten hechten aan een bepaald onderwijsaspect versus de tevredenheid van de respondenten over dit onderwijsaspect.

De gemeten aspecten zijn:

A) informatie aan de start van de opleidingsperiode
B) materialen voor de deelnemer
C) bereikbaarheid contactpersoon van het ROC
D) begeleiding van de deelnemer door het ROC
E) frequentie van het contact tussen de respondent en het ROC
F) inhoud van het contact tussen de respondent en het ROC
G) de inhoud van de opleiding
H) de opleidingsvormen (leermethoden)
I) de organisatie van de opleiding
J) de kwaliteit van de opleiding als geheel

De matrixen zijn weergegeven op de volgende pagina's.

In matrix 1 wordt de belangrijkheid en tevredenheid voor bedrijven weergegeven. Hierbij splitsen we op de twee belangrijkste responsgroepen uit de enquête, namelijk de zelfstandige en de ketenbedrijven. In matrix 2 wordt de belangrijkheid en tevredenheid voor studenten weergegeven. Hierbij splitsen we op de twee belangrijkste responsgroepen uit de enquête, namelijk de BOL- en de BBL- studenten.
De analyse van deze matrixen wordt in hoofdlijnen besproken in de samenvatting en op specifieke aspecten in de thema's in hoofdstuk 4.

BEDRIJVEN

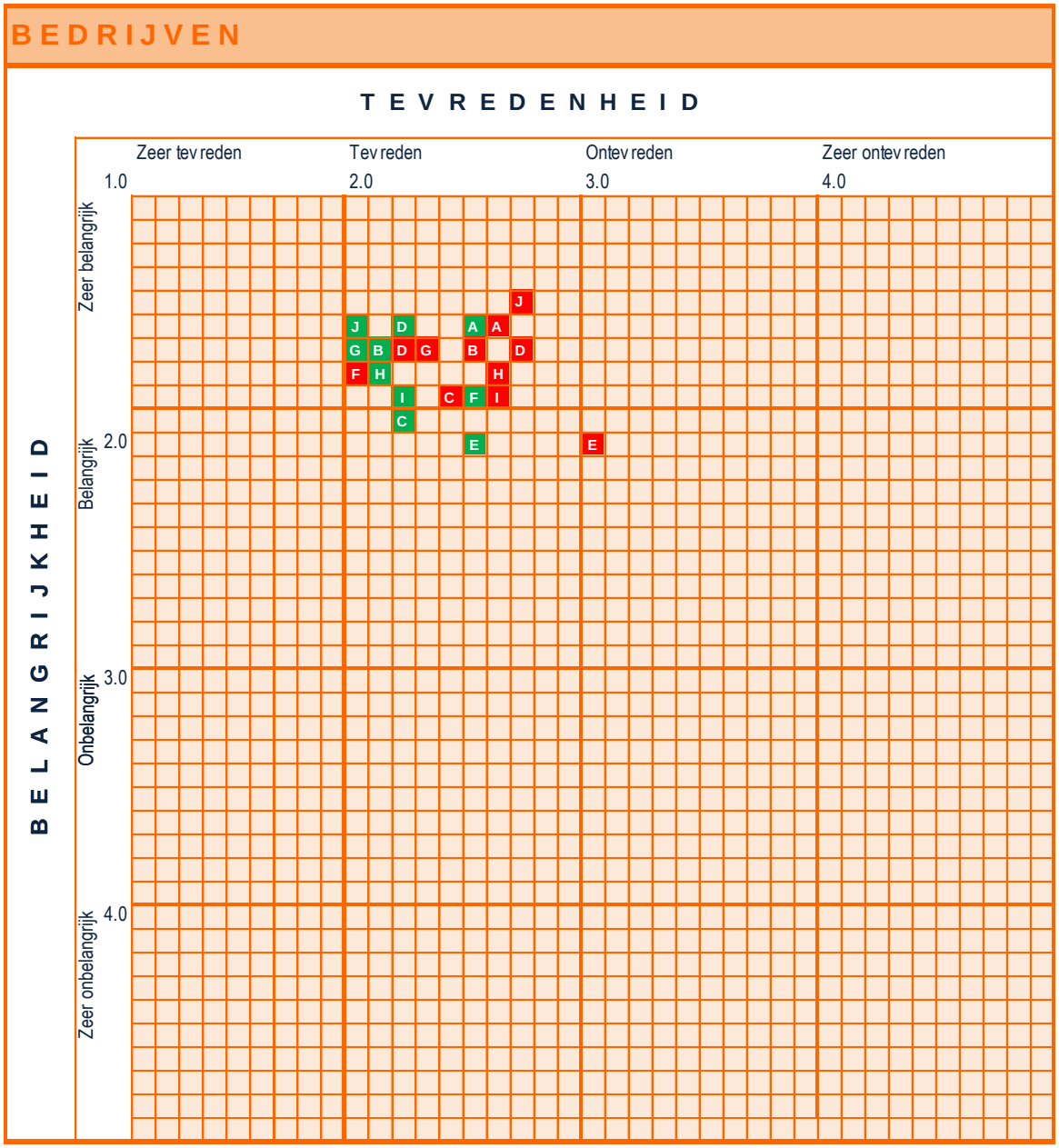

Belangrijkheid- tevredenheidsmatrix bedrijven

Zelfstandige bedrijven
Ketenbedrijven

A = Informatie aan de start van de opleidingsperiode
B = Materialen voor de deelnemer
C = Bereikbaarheid contactpersoon van het ROC
D = Begeleiding van de deelnemer door het ROC
E = Frequentie van het contact tussen u en het ROC
F = Inhoud van het contact tussen u en het ROC
G = De inhoud van de opleiding
H = De opleidingsvormen (leermethoden)
I = De organisatie van de opleiding
J = De kwaliteit van de opleiding als geheel

STUDENTEN

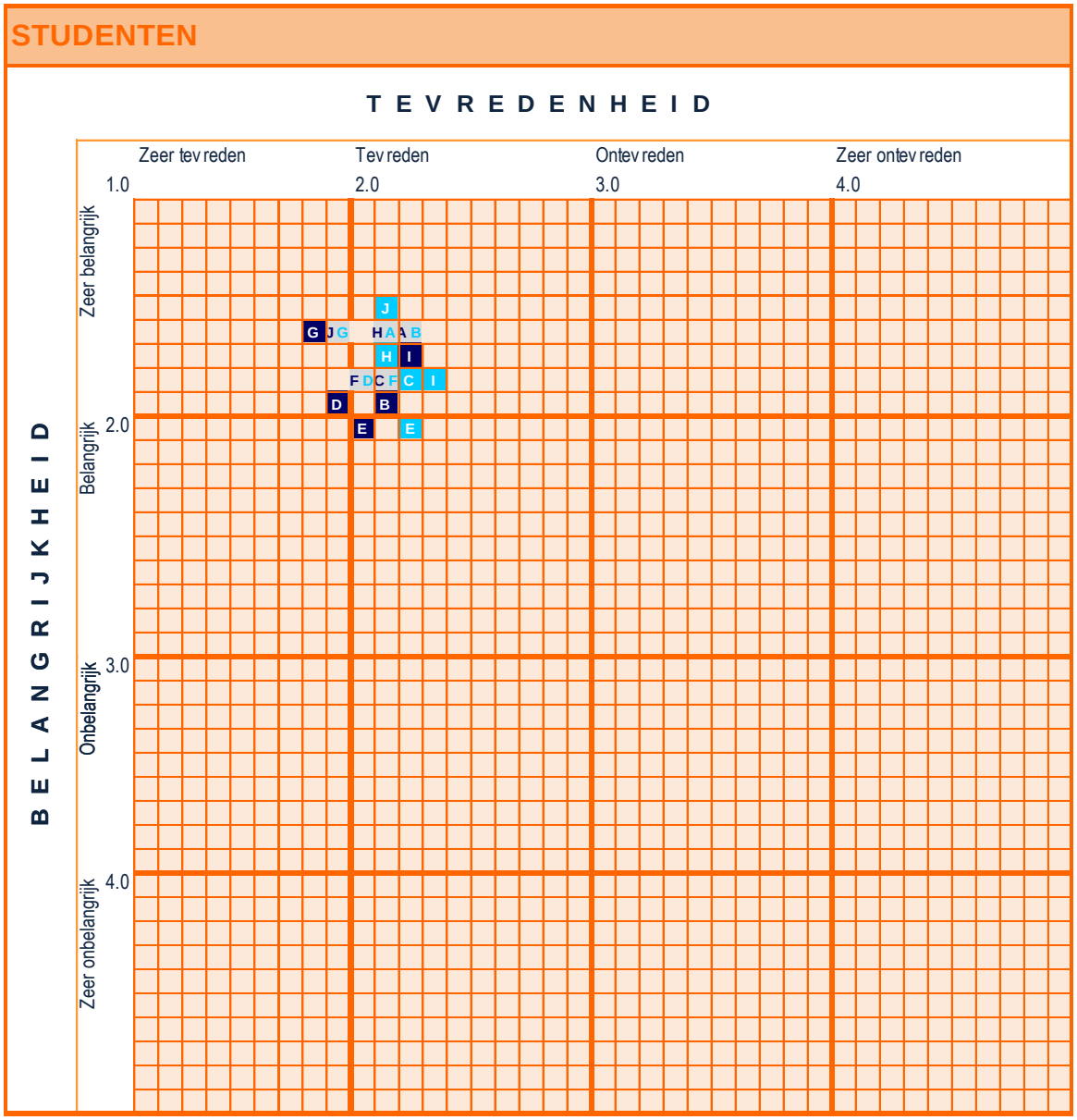

Belangrijkheid- tevredenheidsmatrix studenten

BOL-studenten
BBL-studenten
BOL BBL-studenten

A = Informatie aan de start van de opleidingsperiode
B = Materialen voor de deelnemer
C = Bereikbaarheid contactpersoon van het ROC
D = Begeleiding van de deelnemer door het ROC
E = Frequentie van het contact tussen u en het ROC
F = Inhoud van het contact tussen u en het ROC
G = De inhoud van de opleiding
H = De opleidingsvormen (leermethoden)
I = De organisatie van de opleiding
J = De kwaliteit van de opleiding als geheel

STUDENTEN - INZOOM

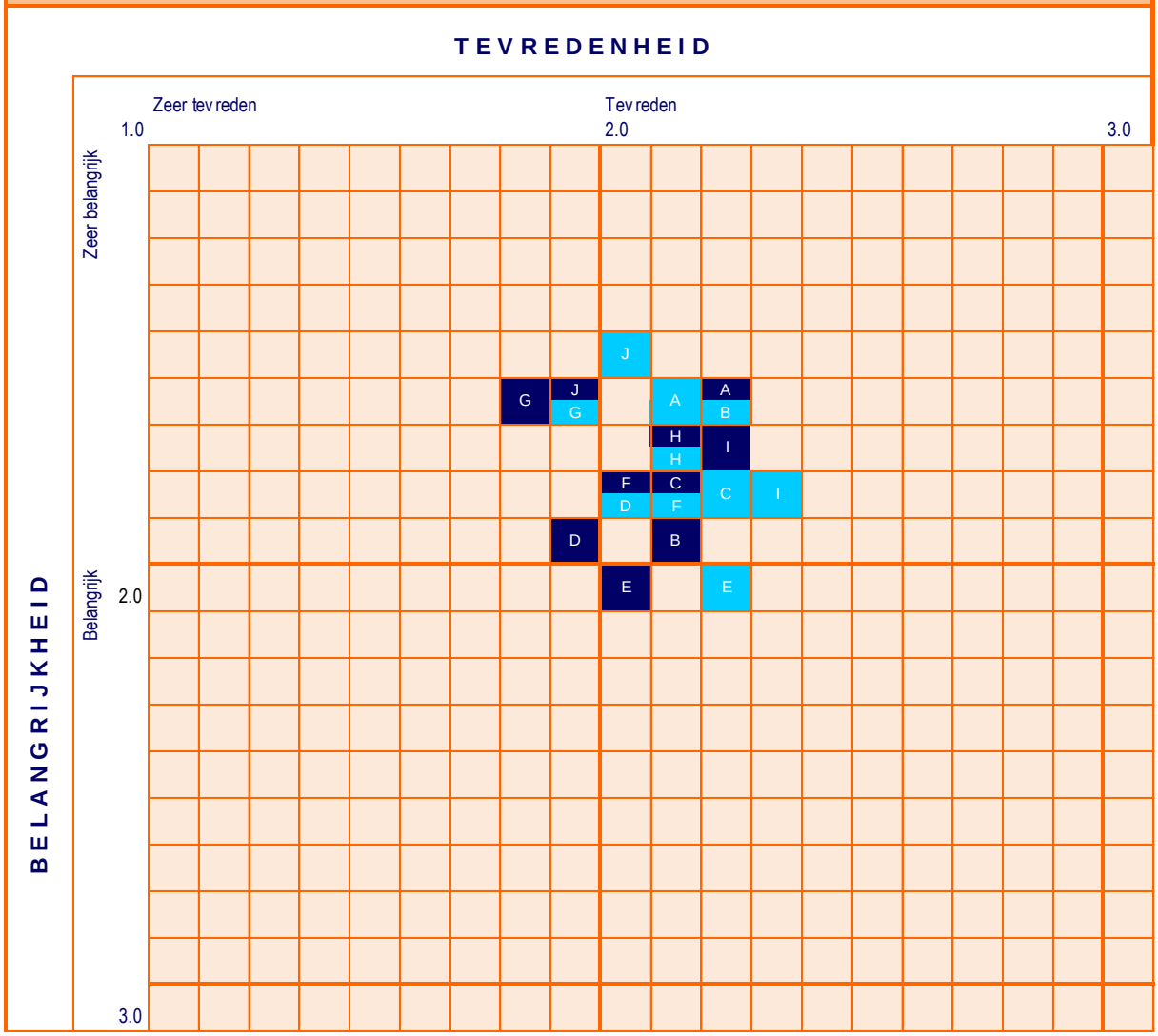

Belangrijkheid- tevredenheidsmatrix studenten

BOL-studenten
BBL-studenten

A = Informatie aan de start van de opleidingsperiode
B = Materialen voor de deelnemer
C = Bereikbaarheid contactpersoon van het ROC
D = Begeleiding van de deelnemer door het ROC
E = Frequentie van het contact tussen u en het ROC
F = Inhoud van het contact tussen u en het ROC
G = De inhoud van de opleiding
H = De opleidingsvormen (leermethoden)
I = De organisatie van de opleiding
J = De kwaliteit van de opleiding als geheel

3. Respons

Over het algemeen was er een goede medewerking vanuit de branche. Dit uit zich in een gemiddeld responspercentage van 18% van de aangeschreven bedrijven op de enquêtes.

De docenten hebben de tijd genomen voor een toelichting op de vragenlijst, die redelijk uitgebreid was.

Het onderzoek heeft tevens een lijst van 82 panelleden opgeleverd. Respectievelijk hebben 20 bedrijven en 62 studenten aangegeven benaderd te willen worden voor een paneldiscussie.

Op basis van deze respons kan een goede indicatie verkregen worden van de situatie zoals die op dit moment in de optiekopleidingen bestaat.

Voor de BOL-studenten geldt dat hier minder eenduidige conclusies zijn te trekken. Er is vanuit de enquêtes en de interviews van een kleiner aantal respondenten informatie verkregen. Dit wordt mede veroorzaakt doordat het aantal BOL-studenten kleiner is en ook niet alle opleidingen BOL-trajecten aanbieden.

De in dit onderzoek geformuleerde bevindingen en aanbevelingen gelden ook voornamelijk voor de opleidingen opticien en opticienmanager. In dit onderzoek is beperkte respons ontvangen van de studenten van de opleidingen verkoopmedewerker optiek en allround medewerker optiek.

Een nadere profilering van de responsgroep wordt uitgewerkt in de tabellen in de volgende paragrafen. Per responsgroep is aangegeven welke vragen uit de enquêtes en interviews hier aan zijn gekoppeld. Voor een vraag uit de bedrijvenenquête, de studentenenquête en de docentenvragenlijst is dit aangegeven met respectievelijk B, S, D, gevolgd door het betreffende vraagnummer.

3.1 Bedrijven

Bedrijven	
Aantal respondenten	De webenquête ingevuld is door 132 bedrijven.
Differentiatie	In de onderzoeksrapportage is in de analyse voornamelijk gedifferentieerd op zelfstandige bedrijven en ketenbedrijven. Splitsing op de opleidingen 'opticien' en 'opticien manager' toonde geen opmerkelijke verschillen
Samenvatting	De bedrijven die respons hebben gegeven zijn landelijk verspreid. Dit is geïnventariseerd aan de hand van een postcodevraag [B1]. Van de bedrijfsrespondenten is 67% aangesloten bij NUVO en 26% is niet aangesloten bij NUVO of UFON [B2]. De respondenten werken veelal in bedrijven met minder dan 10 medewerkers [B3]. Om een beeld te krijgen van de samenstelling van de bedrijven is gevraagd naar de functie- en opleidingsverdeling in de bedrijven [B4]. In de bedrijven van deze responsgroep werken: • in totaal 67 verkoopmedewerkers optiek, waarvan 26 medewerkers de BBL-opleiding doorlopen. • in totaal 43 allround medewerkers, waarvan 25 nu de BBL-opleiding doorlopen. • in totaal 58 opticiens, waarvan 41 BBL-gediplomeerd zijn en 12 medewerkers de BBL-opleiding volgen. • in totaal 59 opticien-managers waarvan 5 medewerkers de BBL-opleiding doorlopen en 19 BOL-gediplomeerd zijn. Binnen deze bedrijven lijkt het percentage medewerkers met een BBL-achtergrond hoger te zijn dan het percentage met een BOL- achtergrond [B4]. Het merendeel van de respondenten heeft een leidinggevende rol [B7]. 42% van de respondenten is ondernemer/eigenaar, 29% is bedrijfsleider, 29% heeft een andere functie. De responderende bedrijven zijn veelal zelfstandige ondernemingen of eigen vestiging van keten [B8]. Van de responsgroep die onderdeel is van een keten, is 48% van een vestiging van Hans Anders. Van de respondentbedrijven is 92% erkend door een kenniscentrum als leerbedrijf [B16]. Van deze erkende bedrijven uit de responsgroep is 79% actief betrokken bij de begeleiding van mbo- studenten [B17]. Gemiddeld zijn er 2 tot 5 deelnemers begeleid in de laatste 5 jaar [B18]. Van deze deelnemers volgde 55% de opleiding opticien en 24% opticien-manager. De overige opleidingen zijn minder vertegenwoordigd [B19]. De respondenten die aangegeven hebben een begeleidende rol te vervullen, begeleiden merendeels (79%) BBL-studenten [B20]. Bijna 60% van deze studenten werkte al in het bedrijf [B21]. Alle opleidingen leveren BBL-deelnemers, echter in verschillende omvang. Van de 86 respondenten die aangaven betrokken te zijn als begeleider, begeleidde 28% studenten van Deltion college en 21% studenten van DHA. De overige opleidingen leveren deelnemers in kleinere aantallen [B23].

3.2 Studenten

Studenten	
Aantal respondenten	Op één school na, hebben alle scholen studenten uitgenodigd de enquête in te vullen. De online enquête is door 328 studenten ingevuld.
Differentiatie	In de onderzoeksrapportage is in de analyse voornamelijk gedifferentieerd op BOL- en BBL-studenten. Splitsing op de opleidingen 'opticien' en 'opticien manager' toonde geen opmerkelijke verschillen.
Samenvatting	De BOL-studenten zijn in aantal ondervertegenwoordigd in de responsgroep [S12]. Dit komt mede voort uit de landelijke verhouding. Dit maakt dat de conclusies m.b.t de BOL-student en -opleiding niet eenduidig geformuleerd kunnen worden. De algemene conclusies gelden sterk voor de BBL-studenten die 84% van de responsgroep vormen. Op veel aspecten is de respons van de BOL-studenten echter vergelijkbaar met die van de BBL-studenten. De leeftijd van de studenten varieert van 16 tot 57 jaar, waarbij de grootste groep bestaat uit de leeftijd van 17 tot 25 jaar. De verhouding mannelijke en vrouwelijke respondenten is redelijk gelijk [S2]. De grootste groep respondenten wordt gevormd door de opleidingen opticien en opticien-manager [S3]. De grootste groep respondenten (43%) zit in het eerste leerjaar [S4]. De verdeling van de respondenten over de opleidingen is redelijk verspreid, waarbij 1/3^{e} van de respondenten student is van het Deltion college. Gilde opleidingen is ondervertegenwoordigd in de responsgroep (3%). Het Da Vinci-college heeft niet deelgenomen aan deze enquête [S5]. Bijna 50% van de respondenten werkt bij een niet-keten bedrijf [S6]. Daaruit volgt ook dat het merendeel van de respondenten geen trainingsprogramma vanuit het bedrijf heeft gevolgd [S7].

3.3 Scholen

Scholen	
Aantal respondenten	Op één school na, zijn van elke opleiding twee personen geïnterviewd. In totaal zijn 11 personen geïnterviewd.
Differentiatie	De respondentengroep van de scholen is klein. Om die reden is geen differentiatie toegepast.
Samenvatting	De functies van de respondenten variëren van manager, coördinator en docent [D1]. Zes docenten hebben een begeleidingsrol voor de studenten [D30]. Het merendeel van de respondenten werkt fulltime [D2]. De mate en de vorm waarin de respondenten feeling houden met de praktijk wisselt: • Door de bezoeken aan de bedrijven • Men heeft jarenlang in een bedrijf gewerkt • Door overleg in diverse commissies, waarin de bedrijven vertegenwoordigd zijn. • Eén respondent gaf aan per twee jaar een aantal weken 'stage' te lopen bij een bedrijf. Het belang van het contact en feeling houden met de bedrijvenpraktijk wordt door iedere respondent benoemd.

4. Uitwerking bevindingen

Omdat de vragen in de enquêtes en de interviews veel meer informatie leveren dan te bespreken is aan de hand van de onderzoeksvragen, zijn de vragen gerubriceerd in thema's. Elk thema wordt geanalyseerd aan de hand van de respons van de leerbedrijven, de studenten en de docenten.

De thema's die geformuleerd zijn, zijn:

1. Niveauverschillen tussen BOL en BBL
2. Scholing
3. Instroom, doorstroom en uitstroom
4. Inzetbaarheid
5. Informatievoorziening
6. Lesmaterialen
7. Inhoud van de opleiding
8. Opleidingsvormen en leermethoden
9. Organisatie van de opleiding
10. Kwaliteit van de opleiding
11. Begeleidingsaspecten
12. Contactaspecten
13. Onderbouwing opleidingen

De thema's zijn soms nauw aan elkaar gerelateerd. Waar dit expliciet aanwezig is wordt dit toegelicht. Na uitwerking van de thema's worden de onderzoeksvragen besproken aan de hand van de verkregen onderzoeksinformatie en de conclusies per thema.

Per thema is aangegeven welke vragen uit de enquêtes en interviews hier aan zijn gekoppeld. Voor een vraag uit de bedrijvenenquête, de studentenenquête en de docentenvragenlijst is dit aangegeven met respectievelijk B, S, D, volgend door het betreffende vraagnummer. Aan elk thema wordt een conclusie en aanbevelingen gekoppeld.

Note: Door afrondingsverschillen zijn de opgetelde percentages in de volgende paragrafen, niet altijd exact 100%, maar soms 99% of 101%. Dit wordt veroorzaakt door afronding naar getallen zonder decimalen.

4.1 Niveauverschillen BOL - BBL

Deelvragen:

4.1.1 Wordt een niveauverschil ervaren tussen BOL- en BBL-studenten?

4.1.1 Wordt een niveauverschil ervaren tussen BOL- en BBL-gediplomeerden?

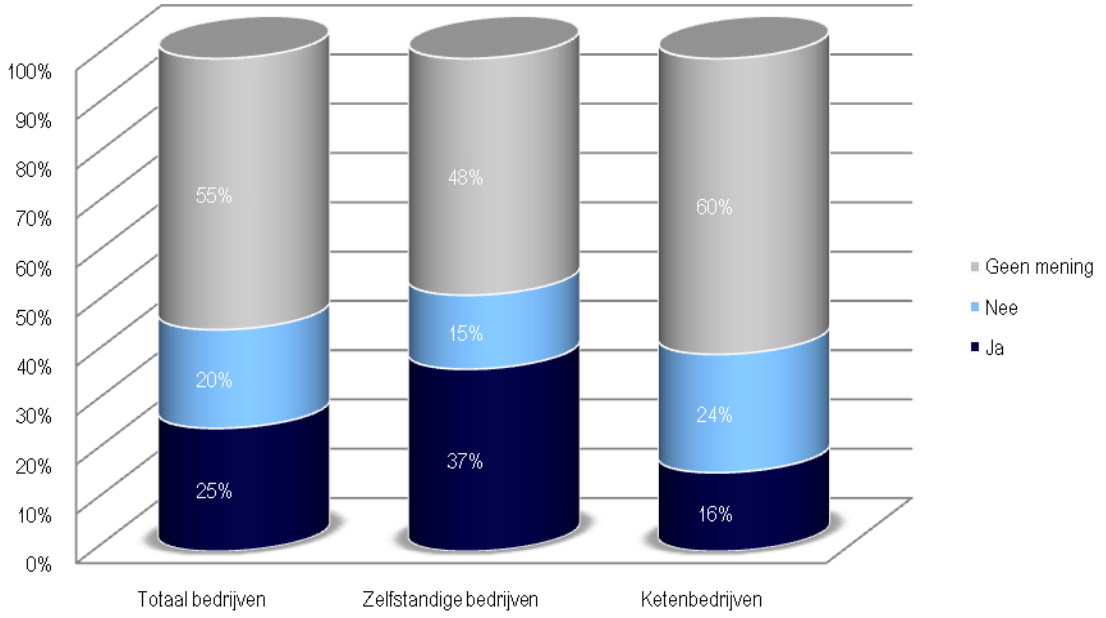

Analyse en conclusie
Meer dan de helft van de bedrijfsrespondenten (55%) heeft geen mening wat betreft een niveauverschil tussen BBL- en BOL-gediplomeerden [B5]. Wellicht kan men hier geen oordeel over geven omdat men niet met beide groepen te maken heeft gehad.

Opvallend is dat de andere helft van deze respondenten verdeeld is over het niveauverschil. De argumenten waarom men dit niveauverschil ervaart wisselen [B6- bijlage].

- Er is een groep die stelt dat BBL-ers praktischer zijn ingesteld en over meer vaardigheden beschikken.
- Er is een groep die stelt dat BOL-gediplomeerden meer kennis hebben.

Binnen de groep die een oordeel heeft is er geen eenduidig beeld.

Op de vraag of dit verschil dient te verdwijnen ontstaat het beeld dat de respondenten dit verschil willen laten verdwijnen, maar er is geen eenduidige voorkeur.

Bij filtering op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat de 37% van de respondenten van de zelfstandige onderneming een verschil ervaart tegenover 16% van de ketenbedrijven. Het percentage van de zelfstandige bedrijven dat ‘geen mening’ heeft blijft evenwel vrij hoog, namelijk 48%.

Aanbevelingen
Door het hoge percentage ‘geen mening’ is niet te duiden of er een niveauverschil bestaat, dan wel wordt ervaren. Er is geen overwegend negatieve toon in de opmerkingen, er wordt veel meer een accentverschil in breedte van de theoretisch kennis benoemd.

Wanneer een uitbreiding van de theoretische kennis wenselijk is zou deze als extra deel kunnen worden aangeboden vanuit de branche. Dit sluit ook aan bij de bevindingen in het thema lesmateriaal waarin een deel van de scholen pleit voor het ontwikkelen van een theoretisch naslagwerk voor het optiekonderwijs.

4.2 Scholing

Deelvragen:

4.2.1 In welke mate en in welke vormen investeren bedrijven in andere scholingsvormen dan mbo-opleidingen?
4.2.2 In welke scholingsonderwerpen wordt geïnvesteerd?
4.2.3 Hoe wordt deze scholing bekostigd?
4.2.4 In welke mate zijn de bedrijven bekend met subsidieregelingen en/of fiscale regelingen?
4.2.5 Welke redenen hebben bedrijven om niet te investeren in scholing (anders dan eventueel via mbo-opleidingen) van medewerkers?
4.2.6 Wordt er bij aanvang van de opleidingsperiode bij een leerbedrijf ook een trainings- of inwerkprogramma vanuit het bedrag gevolgd? En wat vinden de studenten van deze programma's?

4.2.1 In welke mate en in welke vormen investeren bedrijven in andere scholingsvormen dan mbo-opleidingen?

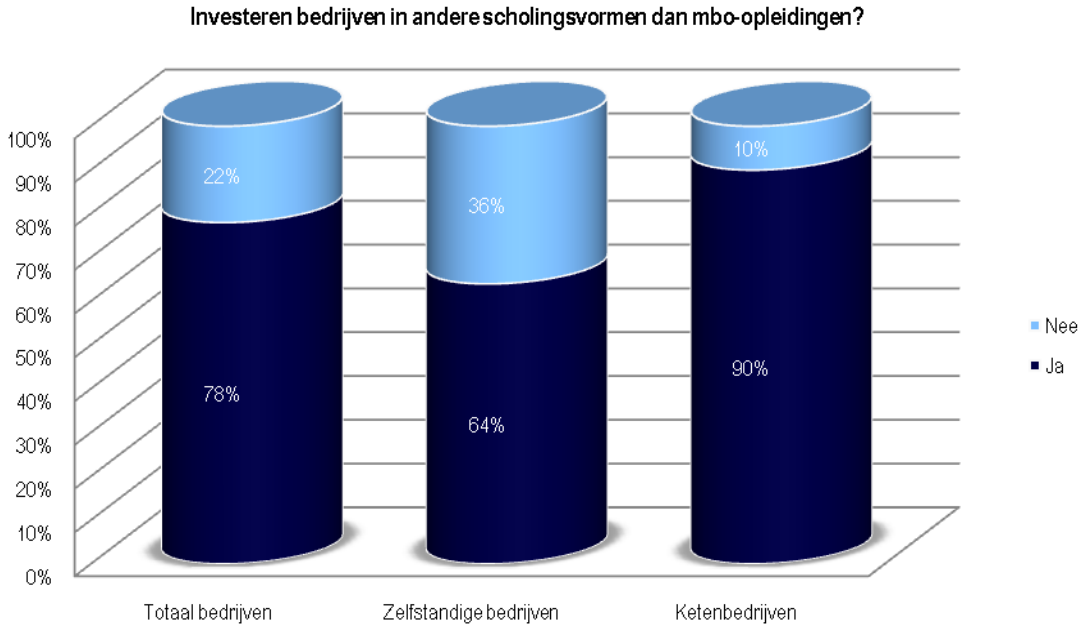

Analyse en conclusie
Van de respondentbedrijven investeert 78% in andere scholingsvormen dan mbo-opleidingen [B10]. Bij filtering op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat zelfstandige bedrijven in iets mindere mate investeren (64%) in niet-reguliere MBO opleidingen dan de ketenbedrijven (90%).

Van de responsgroep bedrijven heeft 53% een open antwoord gegeven over de vorm waarin deze scholing plaatsvindt. De meest genoemde vormen van scholing zijn [B11]:

- Extern ingekochte cursussen (niet ROC), waaronder NUVO-academie; vooral door de zelfstandige bedrijven.
- Congressen.
- Interne opleidingen; vooral door de ketenbedrijven die een eigen opleidingstraject hebben.

Aanbevelingen
Opvallend is dat ketenbedrijven relatief vaker investeren in andere opleidingen. Een vervolgvraag is of zelfstandige bedrijven behoefte hebben aan meer opleidingen en zo ja, welke ondersteuning daar dan bij gewenst is.
Inventariseer in welke mate en vorm de zelfstandige bedrijven behoefte hebben aan extra scholing naast de reguliere opleidingen.

4.2.2 In welke scholingsonderwerpen wordt geïnvesteerd?

Analyse en conclusie
Door de bedrijven wordt als voornaamste scholingsonderwerpen aangegeven [B12]:

- Verkoop
- Optiek / techniek
- Mode

Opvallend is dat binnen de responsgroep veel extra scholing wordt ingezet op de optiek/techniek en vervolgens verkoop. Bij filtering op de bedrijfsvorm [B8] lijkt er geen verschil te bestaan in de scholingsonderwerpen.

Aanbevelingen
Versterk de onderwerpen Verkoop, Optiek/techniek en Mode in de reguliere ROC opleidingen en in het niet reguliere aanbod . Zorg voor een goede balans tussen beide aanbieders.

4.2.3 Hoe wordt deze scholing bekostigd?

Analyse en conclusie
Deze vraag is door 40% van de respondenten beantwoord. Binnen de responsgroep worden de opleidingen veelal gefinancierd door het bedrijf zelf [B13].
Uit de open antwoorden komt niet duidelijk naar voren dat opleidingen worden bekostigd via subsidieregelingen. Een enkel antwoord duidt op bekostiging via leveranciers.

Aanbevelingen
De bedrijven lijken ieder individueel te investeren in opleidingen en bekostigen dit zelf. Door de ketenbedrijven wordt mede het eigen opleidingsaanbod benut. Voor de zelfstandige bedrijven kan het wenselijk/efficiënter zijn samen te werken of samen in te kopen.

4.2.4 In welke mate zijn de bedrijven bekend met subsidieregelingen en/of fiscale regelingen?

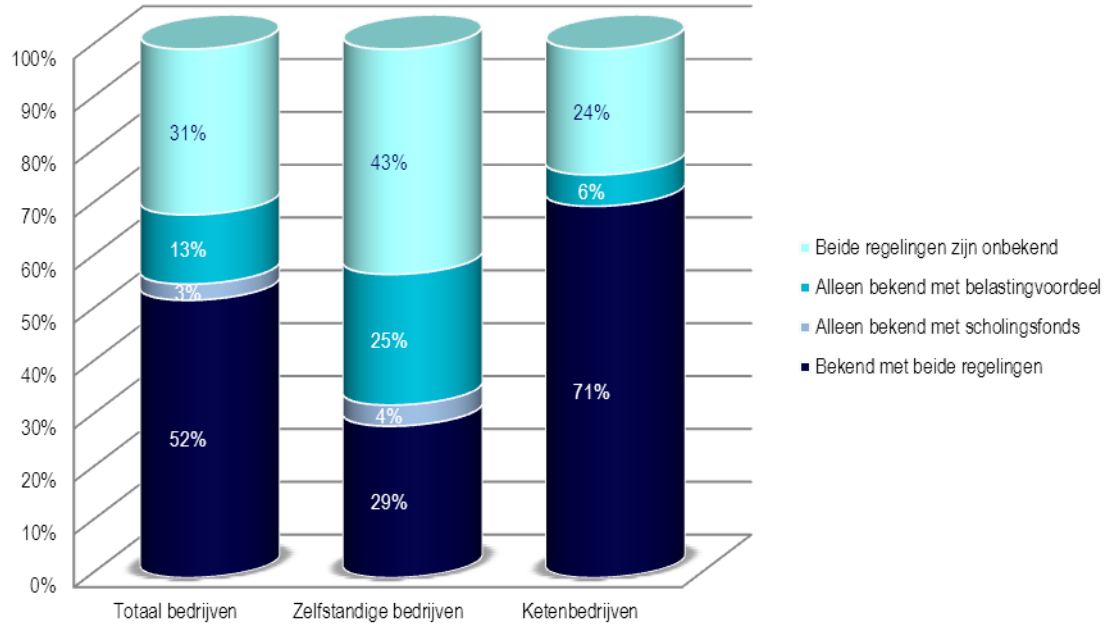

Analyse en conclusie
Bij filtering op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat de helft van de respondenten van de ketenbedrijven die investeert in andere scholingsvormen bekend is met beide regelingen. Voor de zelfstandige bedrijven geldt juist dat 43% met geen van beide regelingen bekend is. Zelfstandige bedrijven zijn in mindere mate bekend met branche-specifieke subsidieregelingen en fiscale regelingen (29%) dan de ketenbedrijven (71%).

Aanbevelingen
Inventariseer welke bedrijven behoefte hebben aan extra scholing en informeer/ondersteun bedrijven welke bekostigings- en ondersteuningsmogelijkheden ingezet kunnen worden.

4.2.5 Welke redenen hebben bedrijven om niet te investeren in de scholing (anders dan eventueel via mbo-opleidingen) van medewerkers?

Analyse en conclusie
Deze open vraag is door 11% van de respondent bedrijven ingevuld. Als redenen om juist niet te investeren in de scholing van medewerkers wordt aangegeven [B15]:

- Geen behoefte
- Geen budget
- De opleiding voldoet

De meeste bedrijven investeren in opleidingen. Opvallend is dat bij filtering op bedrijfsvorm 24% van de respondenten van de zelfstandige bedrijven een antwoord geeft op deze open vraag tegenover 6% van de ketenbedrijven. In de antwoorden van de zelfstandige bedrijven is terug te zien dat een deel aangeeft geen budget of ruimte te hebben voor het inkopen van opleidingen.

Aanbevelingen
Voor een deel van de zelfstandige ondernemingen kan het wenselijk zijn te ondersteunen bij de inkoop of inzet van opleidingen en samenwerking tussen de bedrijven te stimuleren.

4.2.6 Wordt er bij aanvang van de opleidingsperiode bij een leerbedrijf ook een trainings- of inwerkprogramma vanuit het bedrijf gevolgd? En wat vinden de studenten van deze programma's?

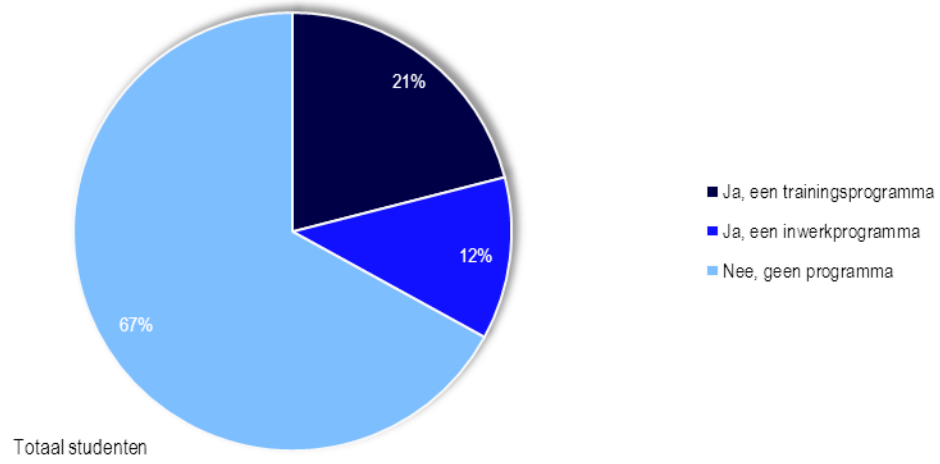

Analyse en conclusie
67% van de studentrespondenten [S7] geeft aan bij aanvang van de opleidingsperiode geen trainings- of inwerkprogramma van het bedrijf te hebben gekregen. Bij filtering op soort leerbedrijf [S6] blijkt dat bij de studentrespondenten die bij een zelfstandig bedrijf werken het percentage dat geen programma heeft gehad 79% bedraagt. Van deze zelfde groep (werkzaam bij zelfstandige bedrijven) geeft 13% aan wel een inwerkprogramma te hebben gekregen.

Filtering op het leerjaar [S4] waarin de student zit laat geen opmerkelijke verschillen zien.

Opvallend is dat 'slechts' 12% van de studentrespondenten aangeeft een inwerkprogramma te hebben gehad [S7].

Van de studentrespondenten die een scholing heeft ontvangen geeft 85% aan dat zij veel aan dit trainingsprogramma heeft gehad [S8]. Bij filtering op de zelfstandige bedrijven is dit percentage 59%.

Als voornaamste meerwaarde van deze scholing werd door de studenten aangegeven [S9]:

- Verdieping
- Versnelling leerproces

Aanbevelingen

Gezien het hoge percentage studenten dat aangeeft veel aan een extra trainingsprogramma te hebben gehad lijkt het waardevol om naast de MBO-opleiding ook extra training aan te bieden in de bedrijven zelf. De ketenbedrijven zullen hier meer mogelijkheden voor hebben, echter de zelfstandige bedrijven kunnen hierin ondersteund worden.

Stimuleer en ondersteun de inzet van trainingen na of naast de reguliere opleidingen, met name voor zelfstandige bedrijven.
Inventariseer welke bedrijven behoefte hebben aan extra scholing en inventariseer welke bekostigings- en ondersteuningsmogelijkheden ingezet kunnen worden.

4.3 Instroom, doorstroom, uitstroom

Deelvragen:

4.3.1 Hebben de studenten voldoende vooropleiding/kennis bij aanvang van de opleiding?
4.3.2 In welke mate komt absentie gedurende de opleiding bij de studenten voor?
4.3.3 Hoe wordt de motivatie van de studenten door de docenten ervaren?
4.3.4 Hoe wordt de doorstroom van de studenten in de opleidingsperiode door de docenten ervaren?
4.3.5 In welke mate willen studenten na hun studie in de optiekbranche blijven werken?

4.3.1 Hebben de studenten voldoende vooropleiding / kennis bij aanvang van de opleiding?

Analyse en conclusie
Over het algemeen vinden de schoolrespondenten dat de studenten voldoende vooropleiding hebben bij aanvang van de studie [D25]. Echter, als knelpunten worden aangegeven:

- Exacte vakken (rekenen, wiskunde, natuurkunde) niet altijd voldoende kennis aanwezig bij de studenten.
- Het lezen/spreken van de Nederlandse taal is niet altijd voldoende. Dit is van groot belang voor de stage/beroepspraktijk. Begrijpend lezen is voor veel studenten moeilijk.
- De school heeft een aannameplicht, waardoor ook niet geschikte studenten kunnen instromen.

Over het algemeen lossen de scholen dit op door wat extra lessen in te plannen of hier wat bijlessen in te geven. Dit blijkt vaak voldoende om de studenten op het juiste niveau te brengen.
Een docent merkt op dat het niveau van de studenten de laatste jaren weer stijgt.

Aanbevelingen
Inventariseer of landelijk lesmateriaal gewenst en beschikbaar is voor bijspijkerlessen om tekorten in de vooropleiding te herstellen.

4.3.2 In welke mate komt absentie gedurende de opleiding bij de studenten voor?

Analyse en conclusie
Absentie bij de studenten komt weinig voor en vormt geen knelpunt voor de doorstroom van de studenten. Door één respondent is aangegeven dat de BBL-studenten sterker gemotiveerd en dus minder absent zijn [D11]. Hoe met absentie wordt omgegaan wisselt per school. Dit wordt behandeld onder het thema informatievoorziening.

Aanbevelingen
Geen specifieke aanbevelingen

4.3.3 Hoe wordt de motivatie van de studenten door de docenten ervaren?

Analyse en conclusie
Alle schoolrespondenten geven aan dat de studenten voldoende tot goed gemotiveerd zijn [D21]. Eén respondent noemt als belangrijke voorwaarde dat de student het contract in het bedrijf weet te behouden.

Het algemene beeld dat ontstaat uit de scholeninterviews is dat in het eerste leerjaar tot 30% *kan* uitvallen. Per school en per leerjaar kan dit variëren.
Dit sluit aan op het percentage studenten dat aangeeft dat de opleiding niet aan de verwachting voldoet (20%) [S10].
Voor de docenten kan deze groep uitvallers een probleem vormen in het onderwijsproces. Een aantal docenten geeft aan dat een deel van deze groep niet gemotiveerd is, en 'de rest aansteekt'. Wanneer deze niet gemotiveerde groep de opleiding verlaat is dit knelpunt opgelost. De scholen geven aan dat goede informatievoorziening over de opleiding essentieel is.

Aanbevelingen
Inventariseer welke knelpunten een goede informatievoorziening/studievoorlichting aan de studenten belemmeren, waarna de informatievoorziening verbeterd en geïntensiveerd kan worden. Dit komt ten goede aan de kwaliteit van de selectie.

4.3.4 Hoe wordt de doorstroom van de studenten in de opleidingsperiode door de docenten ervaren?

Analyse en conclusie
Het merendeel van de respondenten van de scholen ervaart de doorstroom van de studenten gedurende de opleiding als goed [D22].

Wel zijn er per opleiding wisselingen in de doorstroom. Dit is afhankelijk van:

- Of de school een acceptatieplicht heeft voor de opleiding
- De strengheid van de intake van de opleiding
- De regio van de opleiding
- De fasering van de opleiding (drempelloosheid). Met andere woorden of studenten onder voorwaarden kunnen doorgaan naar een volgend leerjaar.

De respondenten van de scholen zien als succes dat studenten zich over het algemeen goed ontwikkelen gedurende de schoolperiode. Een aantal respondenten vindt een bijzondere meerwaarde/taak dat er ook ruimte is voor studenten met minder goede kansen (studenten die een 'rugzak' hebben). De school heeft hier een maatschappelijke taak en moet kansen bieden.
Als knelpunt noemt een aantal respondenten dat een deel van de studenten niet goed kan plannen [D26].

Aanbevelingen
Ondersteun studenten waar mogelijk in het planningsproces. Dit gebeurt nu door de docenten/scholen afzonderlijk. Wellicht is hier een landelijke methode voor beschikbaar.
Inventariseer of lesmateriaal/methoden gewenst en beschikbaar zijn om studenten te ondersteunen in het (leren) plannen.

4.3.5 In welke mate willen studenten na hun studie in de optiekbranche blijven werken?

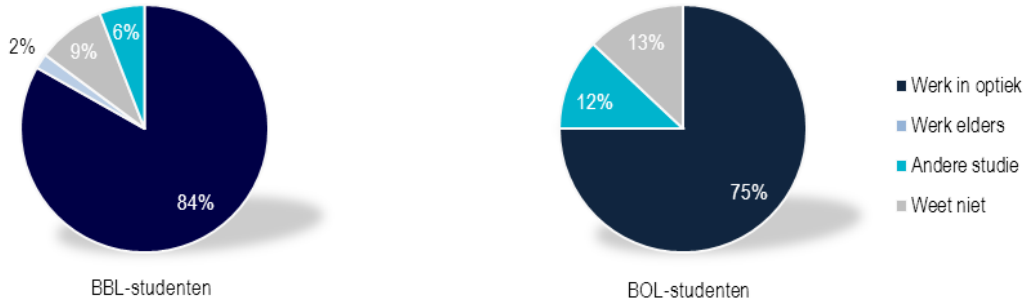

Analyse en conclusie
Meer dan 80% van de BBL-respondenten geeft aan dat ze na de opleiding in de optiekbranche willen blijven werken. Slechts 2% geeft aan ander werk te willen doen en 9% weet het nog niet. In zijn algemeenheid kan worden gezegd dat er tijdens en direct na de opleiding weinig uitstroom uit de branche is.

Van de studentrespondenten overweegt 8% een andere opleiding of ander werk te kiezen en 9% weet niet zeker of ze in de optiekbranche willen werken.[S17].

Voor de BOL-studenten is een vergelijkbaar percentage te zien [S36].

Aanbevelingen
Verbeteren informatievoorziening/beroepsbeeld voor de aankomende studenten. Tip: meelopen met optiekbedrijf voordat de opleiding start.

4.4 Inzetbaarheid

Deelvragen:

4.4.1 Vinden de bedrijven dat de deelnemers goed zijn voorbereid op de start van de opleidingsperiode en zijn ze tevreden over de ontwikkeling van de deelnemers?
4.4.2 Wat vinden de bedrijven over de inzetbaarheid van de deelnemers in het bedrijf in het eerste leerjaar?
4.4.3 Hoe ervaart men de aansluiting tussen de theorie van de opleiding en de praktijk?
4.4.4 Hoe ervaart de school de ontwikkeling van kwalificaties bij de studenten en de praktijk in de bedrijven?
4.4.5 Vinden de bedrijven dat de opleidingen voldoende voorbereiding bieden op de uitoefening van het beroep?
4.4.6 Is het behalen van een diploma een vereiste voor het beroep?
4.4.7 Wat is de perceptie van de docenten over de inzetbaarheid van de studenten na de proeven van bekwaamheid en de gehele studie?

4.4.1 Op welke aspecten had de student zich beter moeten voorbereiden of ontwikkelen voor aanvang van de opleidingsperiode?

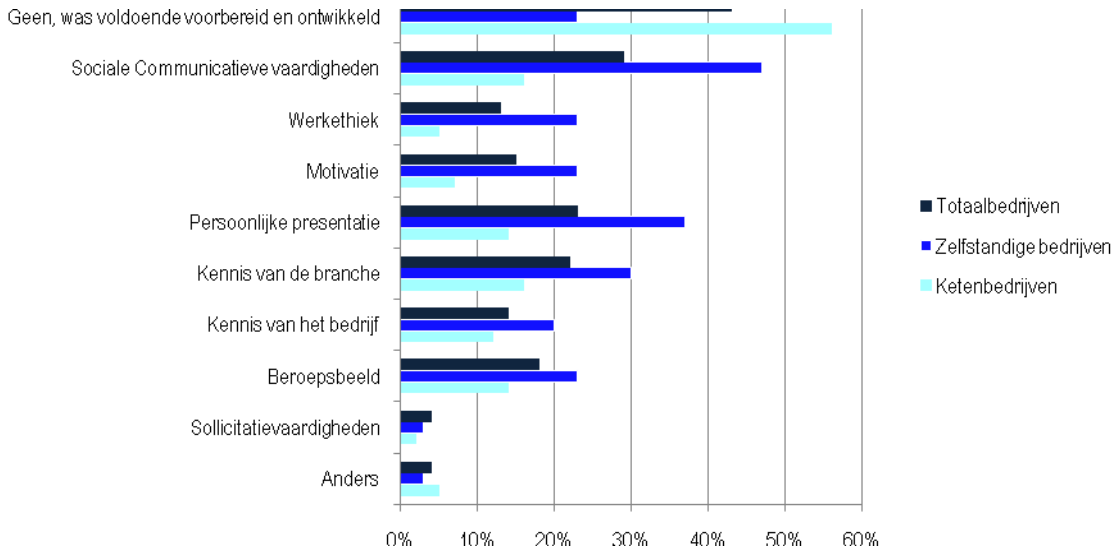

Analyse en conclusie
Zoals ook uit bovenstaande grafiek te herleiden valt, vindt meer dan de helft (57%) van de bedrijfsrespondenten dat de deelnemer niet geheel goed voorbereid of ontwikkeld is wanneer de opleidingsperiode start [B41]. Echter, de aspecten waarop men vindt dat de student niet goed voorbereid of ontwikkeld is zijn heel divers.

Bij filtering op bedrijfsvorm [B8] blijkt het percentage 'voldoende voorbereid' opmerkelijk lager te liggen bij de zelfstandige bedrijven (23 %) dan bij de ketenbedrijven (56%). De responsgroep van de zelfstandige bedrijven vindt met name dat de persoonlijke presentatie en de communicatieve vaardigheden (nog) niet toereikend zijn.

Dit perceptieverschil kan niet verklaard worden uit de onderzoeksbevindingen.

Gaandeweg de opleiding treedt er een verbetering op. Van de respondenten uit de bedrijven geeft 89% aan dat de student zich voldoende heeft ontwikkeld [B42]. Met andere woorden: gaandeweg het leerproces zien de bedrijven voldoende vooruitgang. De bedrijven vinden de voorbereiding [B43.1] en het algemene ontwikkelingsniveau [B43.2] bij aanvang van de opleidingsperiode belangrijk. Maar iets minder belangrijk dan andere aspecten zoals inhoud, aansluiting en kwaliteit van de opleiding. De mate van ontwikkeling van de deelnemers bij aanvang wordt daarentegen zeer belangrijk gevonden (52%).

Ruim 40% van de respondenten uit de bedrijven vindt dat de deelnemers voldoende voorbereid/ontwikkeld zijn om te starten aan de opleidingsperiode in het bedrijf. Oftewel, 60% gaf aan dat er vaardigheden/kennis ontbraken. De meest aangegeven onderwerpen zijn [B41]:

- Sociale/communicatieve vaardigheden
- Persoonlijke presentatie
- Kennis van de branche en het bedrijf
- Beroepsbeeld
- Motivatie en werkethiek

Aanbevelingen
Uit de onderzoeksbevindingen ontstaat het beeld dat met name zelfstandige (kleinere) bedrijven niet altijd tevreden zijn over de sociale en communicatieve vaardigheden van de deelnemers.

Besteed in de eerste fase van de opleiding aandacht aan basis sociale communicatieve/commerciële vaardigheden om de inzetbaarheid in het eerste jaar te vergroten.

Toets de verwachting van het leerbedrijf aan de ontwikkeling/opleiding van de student.

4.4.2 Wat vinden de bedrijven van de inzetbaarheid van de deelnemers in het bedrijf gedurende het eerste leerjaar?

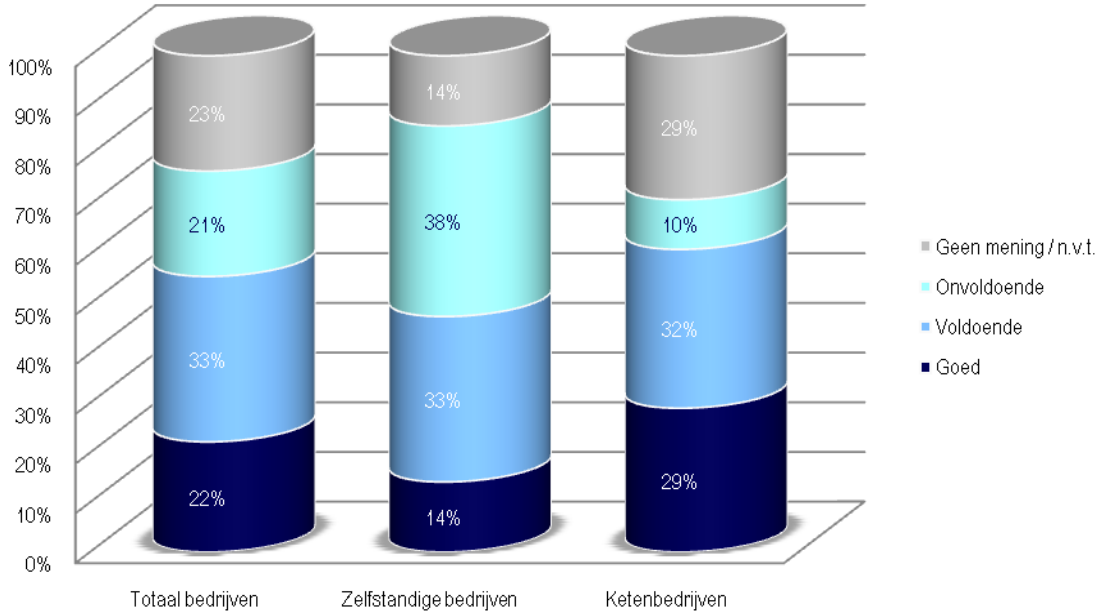

Analyse en conclusie
De respondenten op de bedrijvenenquête zijn verdeeld over de inzetbaarheid. Iets meer dan de helft (55%) ervaart de inzetbaarheid voldoende tot goed. 21% ervaart de inzet als onvoldoende, terwijl 24% geen mening heeft [B22].

Bij filtering op bedrijfsvorm [B8] lijken de zelfstandige bedrijven kritischer dan de ketenbedrijven.
Van de zelfstandig gevestigde bedrijven gaf 38% aan de inzetbaarheid onvoldoende te vinden tegenover 10% van de ketenbedrijven. Echter, bij de respondenten van de ketens geeft 29% aan niet bekend te zijn met de inzetbaarheid van de student tegenover 14% van de zelfstandige bedrijven.

De zelfstandige bedrijven lijken kritischer te zijn, maar gezien het kleinere percentage ‘geen mening/n.v.t.’ kan dit veroorzaakt worden doordat in de zelfstandige bedrijven er meer ‘zicht’ op de studenten is.

Deze scores lijken geen reden te geven om aan de algemene kwaliteit van de opleidingen te twijfelen.

- Het betreft immers eerstejaars studenten: daar kan geen zeer hoge score van verwacht worden
- De ontwikkeling van de studenten ervaart men wel als goed

Aanbevelingen
De studenten in de zelfstandige bedrijven lijken in de eerste fase kritischer benaderd te worden en de verwachting ligt wellicht hoger. De studenten die in een zelfstandig bedrijf de opleiding doorlopen kunnen hierop anticiperen door de verwachting te toetsen.

4.4.3 Hoe ervaart men de aansluiting tussen de theorie van de opleiding en de praktijk?

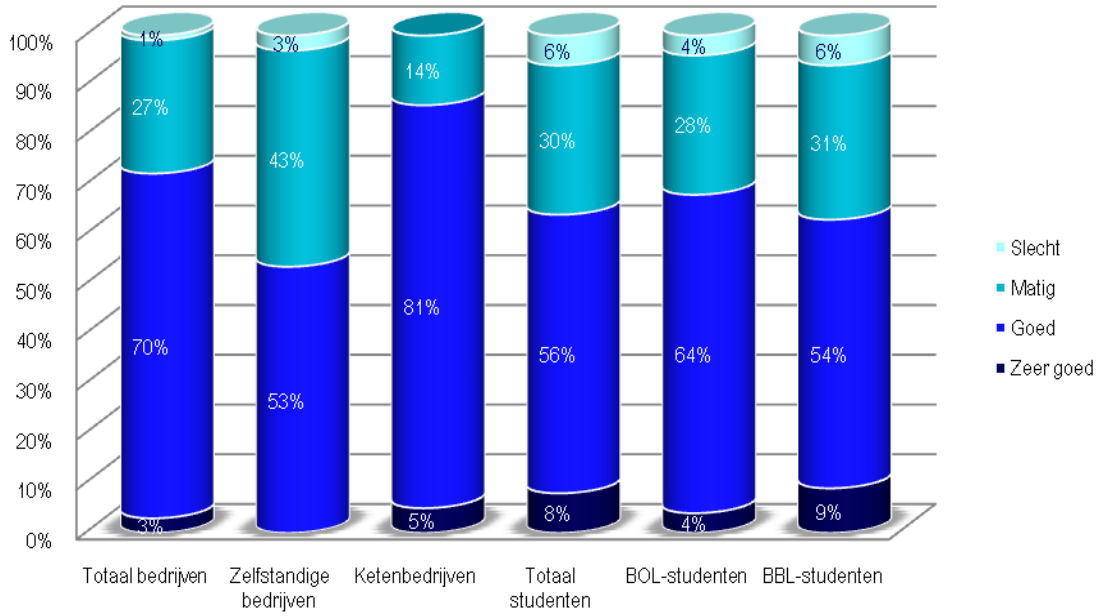

Analyse en conclusie

Bedrijven
De aansluiting tussen de theorie van de opleidingen en de dagelijkse praktijk in de bedrijven wordt door 73% van de respondenten van de bedrijven op deze vraag als goed tot zeer goed ervaren Minder dan 5% van de bedrijven ervaart de aansluiting als slecht [B31].

Bij splitsing op opleiding [B19] blijkt er geen aanmerkelijk verschil tussen de opleidingen te bestaan, wat betreft de aansluiting.

Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat de zelfstandige bedrijven aanmerkelijk kritischer zijn dan de ketenbedrijven. Van de zelfstandige bedrijven geeft 43% het oordeel ‘matig’ tegenover 14% van de ketenbedrijven. Wel geldt voor beide bedrijfsvormen dat door meer dan de helft van de respondenten de aansluiting als goed wordt ervaren (53% resp. 81%)
Opmerkelijk is dat geen van de respondenten van de zelfstandige bedrijven de aansluiting als ‘zeer goed’ ervaart.

Studenten
Van de BBL-studenten is 63% tevreden, 37% niet tevreden [S21].
Van de BOL-studenten is 68% tevreden, 32 % niet tevreden [S40].
Bij filtering op bedrijfsvorm [S6] is geen opmerkelijk verschil zichtbaar tussen zelfstandige en keten-bedrijven.
Ruim 60% van de bedrijven en studenten (BOL en BBL) ervaart de aansluiting zelfs als goed tot zeer goed. Voor alle groepen tezamen geldt ook dat rond de 30% de aansluiting als matig ervaart [B31][S21][S40].

Als het gaat om de vraag of de aansluiting van de theorie van de opleiding bij de dagelijkse praktijk belangrijk wordt ervaren antwoordt 98% van de respondenten, zowel uit de bedrijven als de studenten, dat dat als belangrijk tot zeer belangrijk ervaren wordt [B39.1][30.1][S49.1].

Ondanks het feit dat meer dan de helft van de respondenten, over alle groepen, de aansluiting als voldoende ervaart kan uit de groep van ‘matig’ nog informatie gehaald worden ter verbetering van de aansluiting.

Aanbevelingen
Versterk de aansluiting/verbinding van de theorie van de opleiding naar de praktijk, met name voor zelfstandige bedrijven. Houd hierbij rekening met de voorzieningen en mogelijkheden in de bedrijven.
Versterk de aansluiting van het individuele leerproces op school en in het bedrijf zoveel mogelijk. Dit zorgt voor synchronisatie van de individuele leerprocessen.

4.4.4 Hoe ervaart de school de ontwikkeling van kwalificaties bij de studenten en de praktijk in de bedrijven?

Analyse en conclusie
Het merendeel dan de respondenten van de scholen vindt dat er een goede balans is tussen de ontwikkeling van kwalificaties bij de studenten en de praktijk in de bedrijven [D17].

De mening van de respondenten van de school is dat ontwikkeling van de studenten voldoet aan de verwachtingen van de bedrijven [D18]. Wel wordt hierbij door een aantal respondenten als kanttekening geplaatst dat de verwachting mede afhankelijk is van het soort bedrijf waar de student zijn opleiding doorloopt. Kleinere/zelfstandige bedrijven zijn meer allround en ketens zijn meer gefocust op verkoop en voeren geen reparaties uit.

In de perceptie van een aantal docenten zijn er bedrijven die de verplichtstelling van de vakken Nederlands, Engels en loopbaan en burgerschap als minder belangrijk ervaren [D19].

Tevens wordt door de scholen ervaren dat het leerproces in het bedrijf (de onderwerpen en de mogelijkheden) niet altijd synchroon loopt met het leerproces vanuit de school. Dit wordt mede gecreëerd door de opbouw van het takenboek. Enkele docenten geven dit aan.

Aanbevelingen
Intensiveer de betrokkenheid van de bedrijven (met name de zelfstandige) bij de verdere ontwikkeling van het kwalificatiedossier en de opleidingen

Versterk de aansluiting van het individuele leerproces op school en in het bedrijf zoveel mogelijk. Dit zorgt voor synchronisatie van de individuele leerprocessen

4.4.5 Vinden de bedrijven dat de opleidingen voldoende voorbereiding bieden op de uitoefening van het beroep?

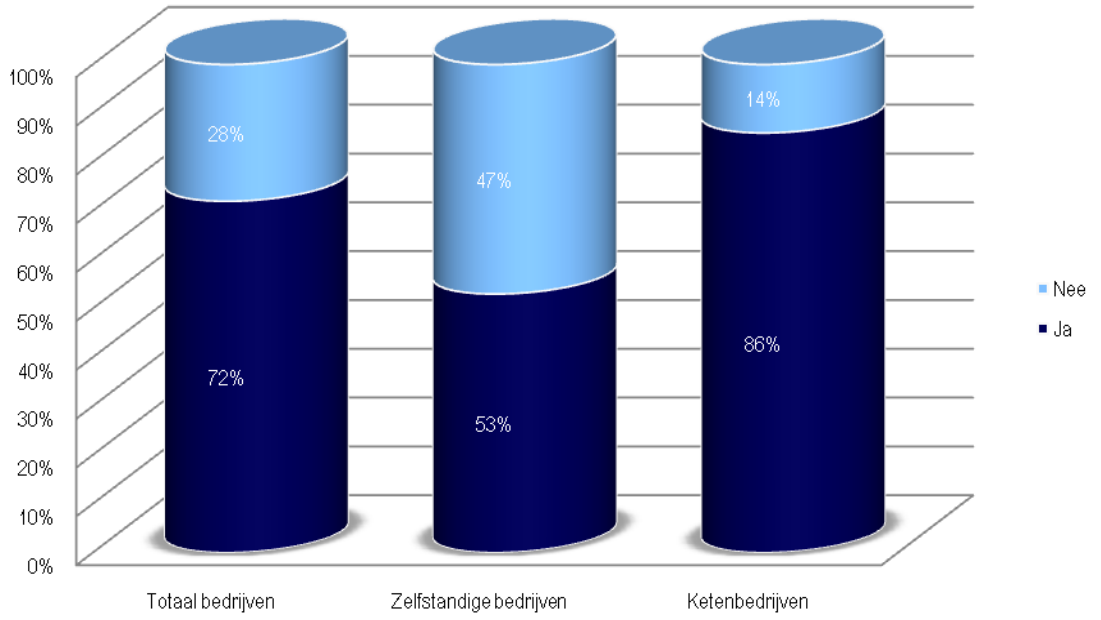

Analyse en conclusie
Van de respondenten uit de bedrijven vindt bijna driekwart (72%) dat de studenten voldoende voorbereid worden op de uitoefening van het beroep. Echter, bijna 30% van deze groep vindt dit niet [B36].

Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat het percentage 'nee' (47%) bij de zelfstandige bedrijven aanmerkelijk hoger ligt dan bij de ketenbedrijven (14%). Voor beide groepen geldt dat meer dan de helft van de respondenten vindt dat de opleidingen voldoende voorbereiding bieden op de uitoefening van het beroep.

Bij splitsing op leerweg [B20] is er geen opmerkelijk verschil te zien. De bedrijven lijken de BBL-opleiding iets meer te waarderen in de voorbereiding. Echter, gezien het kleine percentageverschil (13%) en het aantal respondenten welke een BOL-student begeleidt is deze uitspraak niet te onderbouwen.

De groep die vindt dat de opleiding niet voldoende voorbereidt op de beroepspraktijk gaf onder andere aan dat [B37]:

- Er te weinig aansluiting op de behoefte van de student is.
- Meer praktijkgerichtheid wenselijk is.
- Commerciële ontwikkeling wenselijk is.

Er wordt door de respondenten uit de bedrijven veel belang gehecht aan de mate waarin de opleiding de deelnemer voorbereidt op de beroepspraktijk. Meer dan de helft (53%) vindt dit zeer belangrijk [B39.7].

Aanbevelingen
Intensiveren betrokkenheid zelfstandige bedrijven bij opleidingsontwikkeling.

4.4.6 Is het behalen van een diploma een vereiste voor het beroep?

Analyse en conclusie
Deze vraag is aan de respondenten voorgelegd betreffende de beroepen:

- Opticien
- Opticien Manager
- Verkoopmedewerker
- Allround medewerker

Als het gaat om een antwoord op de vraag of een diploma nodig is voor het beroep van opticien dan is het antwoord dat 53% dat wel een vereiste vindt en 38% vindt een diploma niet noodzakelijk maar wel een pré. [B38][B49].
Opgemerkt dient te worden dat het responspercentage niet erg hoog was, met andere woorden de uitkomst is niet per definitie representatief voor de gehele onderzoeksgroep.

Als we kijken naar het feit of een diploma nodig is voor het beroep van opticienmanager dan vindt 48% dit een vereiste. Niet noodzakelijk maar wel een pré bedraagt 43%.
Opgemerkt dient te worden dat het responspercentage niet erg hoog was, met andere woorden de uitkomst is niet per definitie representatief voor de gehele onderzoeksgroep.
Om die reden is geen conclusie te verbinden aan de vraag of een diploma nodig is voor de beroepen verkoopmedewerker en allround medewerker.

In zijn algemeenheid signaleren we dat de respondenten het klaarblijkelijk lastig vonden op deze vraag een antwoord te geven.

Door de beperkte respons op dit item is geen splitsing in bedrijfsvorm of leerweg toegepast.

Aanbevelingen
Geen specifieke aanbevelingen

4.4.7 Wat is de perceptie van de docenten over de inzetbaarheid van de studenten na de proeven van bekwaamheid en de gehele studie?

Analyse en conclusie
Alle geïnterviewde docenten hebben aangegeven dat de gekwalificeerde studenten over het algemeen goed inzetbaar zijn in de bedrijven en ervaren ‘de proeve van bekwaamheid’ als een goede basis om kwaliteit te garanderen.

Alle respondenten van de scholen geven aan dat de studenten na hun studie zelfstandig inzetbaar in de bedrijven zijn [D16]. Wel plaatst een deel de volgende kanttekeningen:

- Dat de studenten ook benaderd moeten worden als ‘beginnend beroepsbeoefenaars’ die nog verdere ervaring moeten opdoen.
- Dat beginnende beroepsbeoefenaren in de eerste fase nog geen eigen bedrijf kunnen starten (enkele uitzonderingen daargelaten).
- Dat er verschillen zijn tussen de studenten wat betreft ambitie en ontwikkelingssnelheid.
- Dat BOL-studenten wat meer begeleiding na de opleiding nodig hebben dan BBL-studenten.

Aanbevelingen
Ondersteuning in de begeleiding en ontwikkeling BOL-studenten vlak na hun studie.

4.5 Informatievoorziening

Deelvragen:

4.5.1 Hoe ervaart men de informatievoorziening aan de start van de opleidingsperiode?
4.5.2 Hoe ervaart men de informatievoorziening omtrent de verwachtingen van het bedrijf ten aanzien van het leerproces?
4.5.3 Hoe ervaart men de informatievoorziening over absentie?
4.5.4 Voldoet de mbo-opleiding aan de verwachting van de studenten?
4.5.5 Ontvangen de bedrijven voldoende informatie van de student?

4.5.1 Hoe ervaart men de informatievoorziening aan de start van de opleidingsperiode?

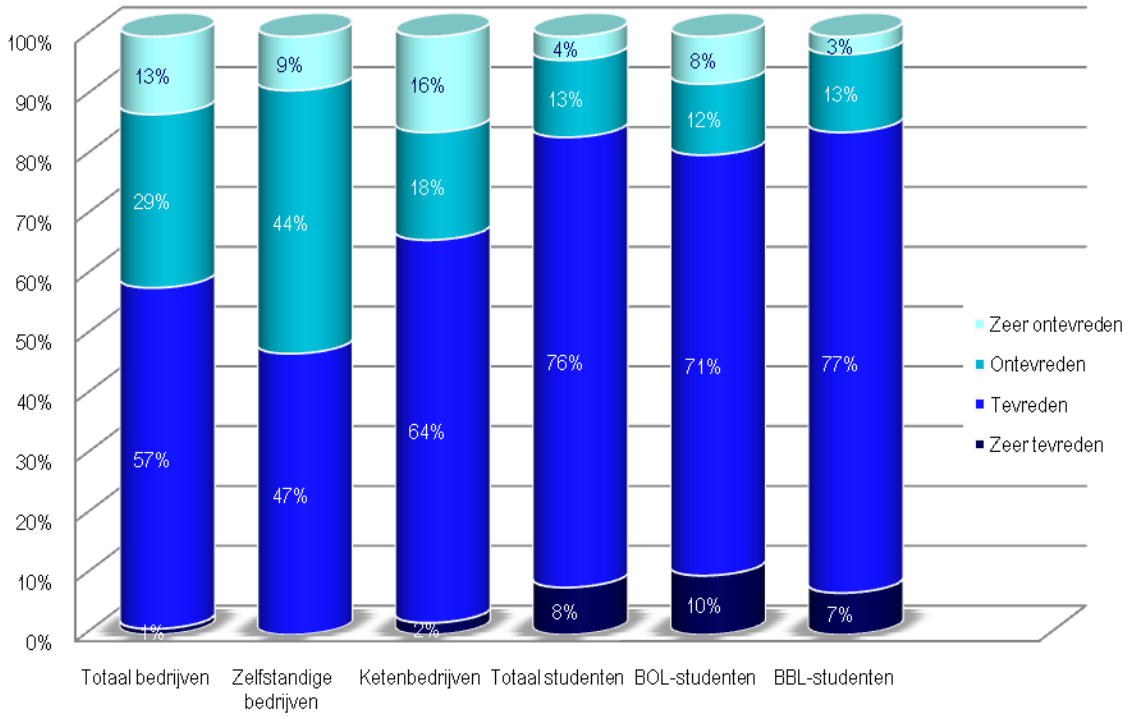

Analyse en conclusie

Bedrijven
De informatievoorziening aan de start van de opleidingsperiode is voor 57% van de bedrijfsrespondenten naar tevredenheid. Ruim 40% is hier ontevreden over [B26.1]. De informatievoorziening verloopt niet altijd naar wens [B27].

Bij splitsing naar bedrijfsvorm [B8] blijkt dat 53% van de zelfstandige bedrijven niet tevreden is over de informatievoorziening tegenover 34% van de ketenbedrijven. De zelfstandige bedrijven lijken kritischer te zijn dan de ketenbedrijven. Echter, voor beide groepen geldt dat 30 tot 50 % ontevreden is. Dit is een verbeterwens voor beide groepen.

Bij splitsing op leerweg [B20] is er geen opmerkelijk verschil te zien in het oordeel over de informatievoorziening.

Uit de open antwoorden geven de volgende opmerkingen een toelichting op deze vraag [B27]

- Geen info bij start opleiding
- Indien opleider geen informatie krijgt weet degene ook niet hoe hij de student moet begeleiden
- Nauwelijks informatie gekregen als praktijkbegeleider

Studenten

De BBL-studenten zijn over het algemeen tevreden over de informatievoorziening aan het begin van de opleiding. Ontevreden is 16% [S18.1].

Van de BOL-studenten is 80% tevreden over de informatie aan het begin van stage. Tegelijk is 20% niet tevreden [S37.1].

Meer dan 90% van de studenten vindt de informatievoorziening aan het begin van de opleidingsperiode belangrijk [S20.1][S39.1].

De informatie die door de scholen wordt geleverd bij aanvang van een begeleidingstraject in het bedrijf varieert van alleen de algemene NAW-gegevens tot het lesmateriaal, tot een uitgebreid portfolio of een intakegesprek [D39].

Aanbevelingen

Inventariseer welke knelpunten een goede informatievoorziening aan de bedrijven en de studenten belemmeren, waarna de informatievoorziening verbeterd en geïntensiveerd kan worden. De informatievoorziening is een knelpunt in verschillende thema's zoals voorlichting aan de potentiële studenten, de begeleiding van de student gedurende het leerproces en in de contacten met de bedrijven.

4.5.2 Hoe ervaart men de informatievoorziening omtrent de verwachtingen van het bedrijf ten aanzien van het leerproces?

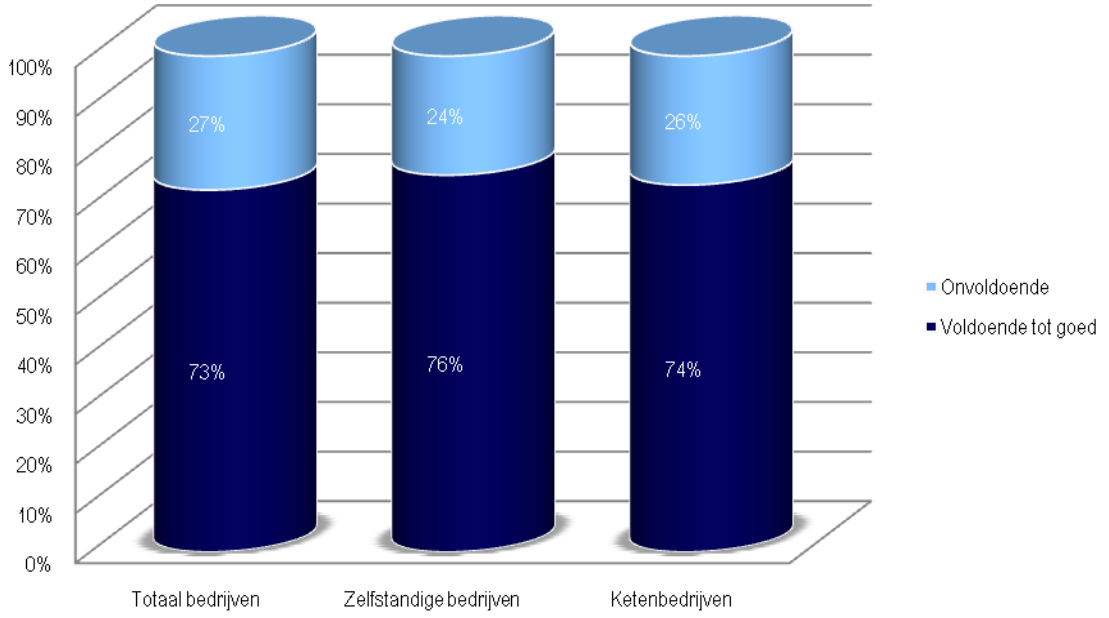

Analyse en conclusie

Bedrijven
De informatie over hetgeen er verwacht wordt van de begeleider in het bedrijf wordt door het merendeel van de respondenten (73%) van de bedrijven als voldoende ervaren [B24]. De percentages van de zelfstandige en de ketenbedrijven liggen dicht bij elkaar (76% resp. 74%).

Note: Het verschil in het percentage 'Totaal bedrijven' ten opzichte van de gemiddelde percentages van de zelfstandige- en de ketenbedrijven wordt veroorzaakt door enerzijds afrondingsverschillen en anderzijds door de invloed van het percentage 'andersoortige bedrijven', welke laatste niet expliciet in het onderzoek is meegenomen.

Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] of leerweg [B20] blijkt er geen opmerkelijk verschil te zien. De percentages in de groepen zijn redelijk gelijk. Op basis hiervan kan gesteld worden dat voor meer dan de helft van alle bedrijfsvormen en leerwegen de ondersteuning als voldoende wordt beoordeeld.

De leerbedrijven gaven aan meer informatie te willen over [B25]:

- Welke stof wanneer behandeld moet worden
- Logistiek rondom lesdagen en examens
- Subsidiemogelijkheden

Meer dan 90% van de respondenten van de bedrijven hecht belang aan de inhoud van het contact en de informatievoorziening tijdens de begeleiding [B28.1].
Echter, dit is niet het meest belangrijke aspect.

Docenten
Een belangrijk knelpunt dat de scholen ervaren is dat de bedrijven niet altijd goed zijn geïnformeerd over de opleidingen [D37]. De punten die door de scholen worden genoemd zijn:

- De bedrijven lezen niet altijd de informatie van de scholen
- Er is weinig belangstelling voor de informatieavonden van de school.
- Bedrijven begrijpen niet altijd hoe de nieuwe onderwijsmethodes werken
- Bedrijven weten niet altijd welke opdrachten wanneer doorlopen moeten worden.

De mate waarin dit knelpunt aanwezig is varieert per school.

Aanbevelingen
Evalueren van de huidige informatiekanalen/voorzieningen en inventariseren welke mogelijkheden er bestaan ter verbetering van de informatievoorziening. Met name de initiatieven waarin ICT gebruikt wordt zijn interessant om te evalueren.

4.5.3 Hoe ervaart men de informatievoorziening over absentie?

Analyse en conclusie

Bedrijven
Dit is niet gemeten bij de bedrijven.
In de bedrijvenenquête is er bij de open antwoorden vrijwel niets genoemd over absentieproblemen. Hieruit kan worden afgeleid dat bedrijven geen grote knelpunten ervaren met absentie van de deelnemers.

Scholen
De scholen houden over het algemeen absentiegegevens bij [D112]. De wijze waarop dit gebeurt is verschillend. Enkele opleidingen hebben daarvoor een digitaal systeem en daarvoor ook beleid geïmplementeerd.

Wanneer de wet privacy van toepassing is wordt er niets naar het bedrijf gecommuniceerd. Alleen bij zware absentiegevallen wordt hierover overlegd.

Aanbevelingen
Geen specifieke aanbevelingen. Wel is het interessant de initiatieven met digitale systemen voor begeleiding en student-administratie gezamenlijk te volgen en ervaringen te delen.

4.5.4 Voldoet de mbo-opleiding aan de verwachting van de studenten?

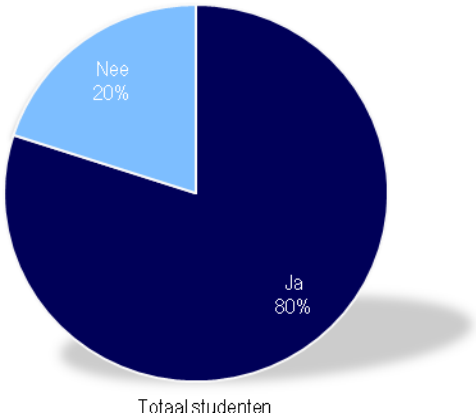

Analyse en conclusie
Het merendeel van de studentrespondenten (80%) geeft aan dat de mbo-opleiding voldoet aan de verwachting. Dit is dus bij 20% niet naar de verwachting [S10].

Bij splitsing op zelfstandig of ketenbedrijf [S6] of leerweg [S12] is er geen verschil met het algemene beeld te zien.

De toelichting van de studenten is te rubriceren als [S11]:

- De organisatie van de opleiding (deze wordt al rommelig ervaren)
- De planning
- Bereikbaarheid
- De lesmaterialen
- De lessen
- De begeleiding
- De informatievoorziening

Dit zijn de voornamelijk genoemde onderwerpen waarbij volgens de studenten de school niet altijd voorziet in een duidelijke informatievoorziening [S11].

Van de 20% studenten waarbij de opleiding niet voldoet aan de verwachting van de studenten zal een deel uitstromen naar een andere opleiding of de opleiding beëindigen. De geïnterviewde scholen gaven aan dat de uitval in het eerste leerjaar varieert van 10-30% [D23]. Van de studentrespondenten overweegt 8 % een andere opleiding of ander werk te kiezen en 9% weet niet zeker of ze in de optiekbranche willen werken [S17].

Aanbevelingen
Door betere studievoorlichting aanscherpen beeldvorming opleiding, waarmee percentage voldoet aan verwachting en de uitstroom verminderd kan worden. Gezien het hoge percentage ‘tevreden’ is op dit vlak kleine winst te behalen.

4.5.5 Ontvangen de bedrijven voldoende informatie van de student over zijn/haar leerdoelstelling?

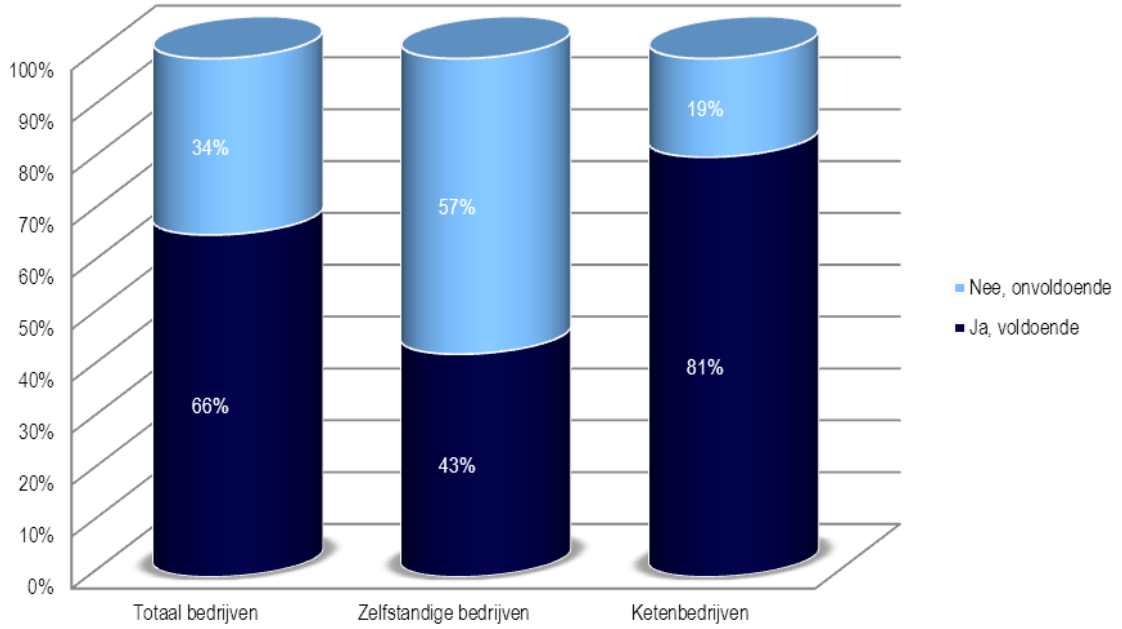

Analyse en conclusie
Naast de school dient de student ook informatie te geven aan het bedrijf over het leerproces. Tweederde van de respondenten gaf aan dat de student dit voldoende kon. Ruim 1/3e van de respondenten uit de bedrijven gaf aan dat de student aan het begin van de opleidingsperiode onvoldoende kon uitleggen wat hij/zij moest leren [B40]. Op dit aspect lijkt een punt van nader onderzoek en eventueel verbetering te liggen.
Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] is een opmerkelijk verschil zichtbaar. Van de zelfstandige ondernemingen vindt 57% dat de student niet voldoende kon uitleggen wat hij/zij wilde leren. Bij de ketenbedrijven is dit percentage 19%. De aanleiding voor dit verschil is niet te herleiden uit dit onderzoek. Duidelijk is wel dat het leerrendement nog verhoogd kan worden door de studenten meer bewust te maken van het leerproces en de leervragen en daarmee ook aan een betere formulering van de leerbehoefte.

Bij splitsing op leerweg BOL of BBL lijkt het erop dat de BBL-studenten iets beter hun leerbehoefte formuleren (resp. 56% en 68%). Omdat de respons van de BOL-studenten laag is kan dit niet met stelligheid gezegd worden.

Aanbevelingen
Het leerrendement van de opleidingsperiode kan nog verbeterd worden wanneer de student beter kan formuleren wat de leerbehoefte is en dit ook structureel verwoordt naar de praktijkbegeleider.

Ondersteun studenten om de eigen leervragen te formuleren. Een voorwaarde is het leren/gebruiken van reflectieve vaardigheden m.b.t het eigen leerproces. Ondersteun praktijkopleiders/begeleiders in het inventariseren van de leerbehoefte/de leervragen van de studenten.

4.6 Lesmaterialen

Deelvragen:

4.6.1 Hoe ervaart men de kwaliteit van de lesmaterialen?
4.6.2 Hoe ervaart men de uitvoering van de opdrachten en zijn er binnen de opleiding voldoende voorzieningen voor het leren?

4.6.1 Hoe ervaart men de kwaliteit van de lesmaterialen?

Analyse en conclusie

Bedrijven
De inhoud vindt men over het algemeen prima. Wel geven respondenten door middel van open vragen [B35] verbeterpunten aan met betrekking tot specifiek het lesmateriaal.

De voornaamste opmerkingen door de bedrijven m.b.t het lesmateriaal [B35][B50]:

- CD-rom als lesmateriaal is erg onhandig
- Amateuristische lesstof
- Er wordt teveel van uitgegaan dat studenten op internet alles vinden
- Geen logische ordening van lesstof
- Chaotisch, slecht lesmateriaal
- Werkboeken die ingevuld moeten worden slaat nergens op. Elke pagina is een herhaling van de vorige
- Verouderde methoden
- Meer structuur met de lessen, werkboeken aanpassen
- Niet teveel herhalen in de praktijkboeken

Studenten
De voornaamste opmerkingen door de studenten m.b.t het lesmateriaal [S11][S27][S38] zijn:

- Onduidelijke boeken
- “Leerstof is ingewikkeld in structuur. Dat kan eenvoudiger”
- Overlap in de boeken
- Geen boeken meer
- Onduidelijk wat je wanneer moet inleveren
- Veel zoekwerk in de materialen

Docenten
De docenten zijn over het algemeen tevreden over het lesmateriaal [D13]. Wel worden er door ieder ook weer kanttekeningen bij geplaatst. Deze kanttekeningen verschillen per respondent. Er lijkt geen algemene consensus te zijn wat betreft het ‘ideale’ lesmateriaal.

Een aantal tendensen komt naar voren wat betreft lesmateriaal:

- Het takenboek is niet ideaal te combineren met het leerproces in de bedrijven Het takenboek dwingt een andere volgorde af dan het daadwerkelijke leerproces in het bedrijf. Dit is door het merendeel van de docenten als een knelpunt aangegeven.
- Men ervaart het lesmateriaal als inhoudelijk goed, echter sommige onderwerpen zijn niet meer actueel of niet goed toe te passen in de praktijk.
- Men is niet altijd enthousiast over E-learning en er is nog weinig gewerkt volgens E-learning methodes.
- Lesmateriaal is wat gedateerd wat betreft taalgebruik. Dit is echter geen zwaarwegend knelpunt.

De gebruikte lesmaterialen kunnen per school variëren evenals de combinaties van materialen [D13]. Vrijwel alle opleidingen gebruiken takenboeken.

De theorieboeken zijn veelal van eigen hand of worden geruild.
Een aantal opleidingen heeft als wens te beschikken over een landelijk/digitaal naslagwerk.

Eén docent komt met de specifieke aanbeveling om het lesmateriaal volgens het '4cg model van Merrienboer' uit te werken.
De respondenten van de scholen geven unaniem aan dat er over het algemeen voldoende aanbod in lesmateriaal is. Wel is door een aantal respondenten de wens geuit dat er landelijk een goed naslagwerk voor de optiek zou moeten zijn. Dit in de vorm van een webencyclopedie of een boek. Theorieboeken zijn wenselijk voor algemene optica passend bij niveau 4 [D27].

De kwaliteit van het beschikbare lesmateriaal wordt wat betreft inhoud en vorm door de schoolrespondenten als gedateerd in taal [D28] ervaren. Een aantal scholen is bezig met het ontwikkelen/aanpassen van materiaal. Sommige scholen wisselen materiaal uit. Een bottleneck is dat een deel van het materiaal ontwikkeld is op particulier initiatief door docenten. Deze vragen een vergoeding voor het ontwikkelwerk, hetgeen niet altijd door de opleidingen is te bekostigen.

Wat betreft lesmateriaal is er divers materiaal aanwezig. Dit wordt in verschillende combinaties gebruikt.

Er zijn diverse wensen geuit waarvan de belangrijkste zijn:

- Opdrachten uit de takenboeken flexibeler maken, zodat de aansluiting met het leerproces in het bedrijf beter verloopt
- Updaten teksten takenboeken
- Een goed naslagwerk/theorieboek voor de optiekbranche

Omdat de voorzieningen om te oefenen niet altijd in het bedrijf of op school aanwezig zijn, kunnen niet alle studenten alle opdrachten even goed uitvoeren. Geen duidelijk beeld is verkregen welk percentage van de opdrachten dit betreft. Wel is voor een derde van de studenten één of meerdere opdrachten niet altijd uit te voeren. Dit lijkt een knelpunt waar een gezamenlijke oplossing voor wenselijk is.

De respondenten (studenten en bedrijven) hechten veel belang aan de kwaliteit van het lesmateriaal.

Aanbevelingen
Er is geen eenduidige aanbeveling te geven wat betreft lesmateriaal omdat de opbouw van de methode en de combinatie van het lesmateriaal per school varieert.

Inventariseer en evalueer de gebruikte lesmaterialen. Probeer waar mogelijk gezamenlijk materiaal te ontwikkelen, dan wel te vernieuwen.
Maak het takenboek flexibeler te gebruiken zodat de aansluiting met het leerproces in het bedrijf beter verloopt.
Creëer een landelijk te gebruiken (en online) naslagwerk voor de theorie van de opleidingen

4.6.2 Hoe ervaart men de uitvoering van de opdrachten en zijn er binnen de opleiding voldoende voorzieningen voor het leren?

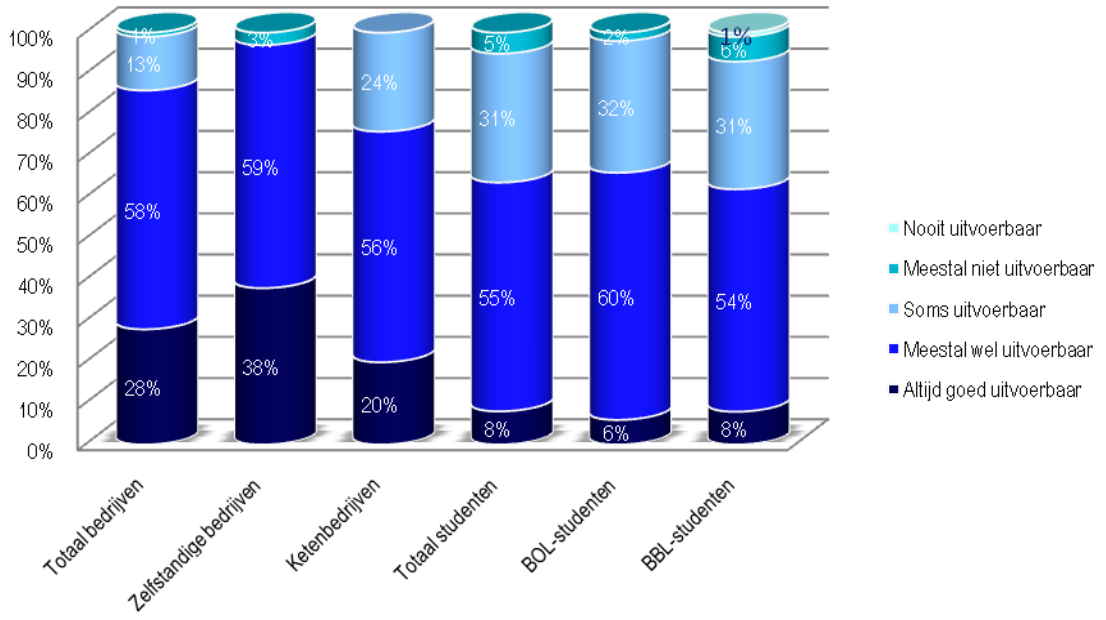

Analyse en conclusie

Bedrijven
Van de begeleiders vindt 86% de deelnemersopdrachten meestal tot altijd goed uit te voeren zijn in het bedrijf [B29]. Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat slechts 3% van de zelfstandige bedrijven de opdrachten ‘meestal niet’ uitvoerbaar vindt tegenover 24% van de ketenbedrijven die vinden dat de opdrachten ‘soms’ goed zijn uit te voeren.

Een mogelijke oorzaak voor dit verschil kan zijn de zelfstandige bedrijven kleine reparaties zelf uitvoeren en meer gereedschappen/apparatuur in huis hebben.

De bedrijven die dit in mindere mate vinden geven in hoofdlijn de volgende redenen aan [B30]

- Niet altijd is apparatuur beschikbaar.
- Niet altijd een geschikte klant beschikbaar
- Het is niet het juiste seizoen (bijvoorbeeld zonnebrillenverkoop in de winter)
- Financiële gegevens bedrijf niet altijd beschikbaar of vrij te geven
- Drukte in de winkel
- Een product wordt niet meer verkocht (bijvoorbeeld loepen en voorhangers)

Studenten
Bij de studenten geeft 8% aan dat de opdrachten altijd uit te voeren zijn. Meer dan 50% geeft aan ‘meestal wel’. Meer dan 30% geeft aan dat de opdrachten soms tot niet uitvoerbaar zijn [S24] [S43]. Dit is een belangrijk aspect ter verbetering.

Bij splitsing op bedrijfsvorm [S6] blijkt dat er geen opmerkelijk verschil is in respons tussen de groep studenten die in een zelfstandig bedrijf of ketenbedrijf de opleiding volgt.

De studenten die dit in mindere mate vinden geven in hoofdlijn de volgende redenen aan [S25][S44]:

- Te druk
- Geen studiebegeleider aanwezig
- Mismatch tussen de leermogelijkheden op het bedrijf (planning, voorzieningen) en de lesstof/planning van school
- Andere specifieke richtlijnen in bedrijf
- Kennis in het bedrijf
- Geen toestemming van bedrijf om opdracht uit te voeren
- Geen klanten beschikbaar of verkeerde seizoen
- Bedrijf levert product niet of er is geen voorziening voor (loepen)
- Specifieke opdrachten zoals nevelen en slijpen
- Opdrachten m.b.t. omzetcijfers. Die zijn niet altijd beschikbaar

De uitvoerbaarheid van de schoolopdrachten wordt door meer dan 90% van de respondenten uit de bedrijven en de studenten belangrijk tot zeer belangrijk ervaren [B39.2][S302][S49.2].

Scholen
De meeste scholen beschikken over een werkplaats of eigen apparatuur [D29]. De mate varieert van ‘alle moderne apparatuur aanwezig’ tot ‘enkel (verouderde) basisapparatuur.’

Scholen die apparatuur tekort komen lossen dit verschillende manieren op. Eén school lost dit bijvoorbeeld op door workshops te organiseren bij de leveranciers van de apparatuur.

Aanbevelingen
Een kritische analyse welke opdrachten uit de takenboeken/werkboeken niet meer actueel zijn of niet goed zijn uit te voeren kan leiden tot een verbetering van de werkboeken.

Inventariseer voor welke opdrachten voorzieningen ontbreken. Wijzig de opdrachten of ondersteun de opleidingen/bedrijven in het creëren van voorzieningen. Overweeg de inzet van ICT-simulaties.

4.7 Inhoud van de opleiding

Deelvragen:

4.7.1 Hoe tevreden is men over de inhoud van de opleiding?
4.7.2 Welke onderwerpen mist men als inhoud in de opleiding?
4.7.3 Welke inhoud ervaart men als overbodig in de opleiding?

4.7.1 Hoe tevreden is men over de inhoud van de opleiding?

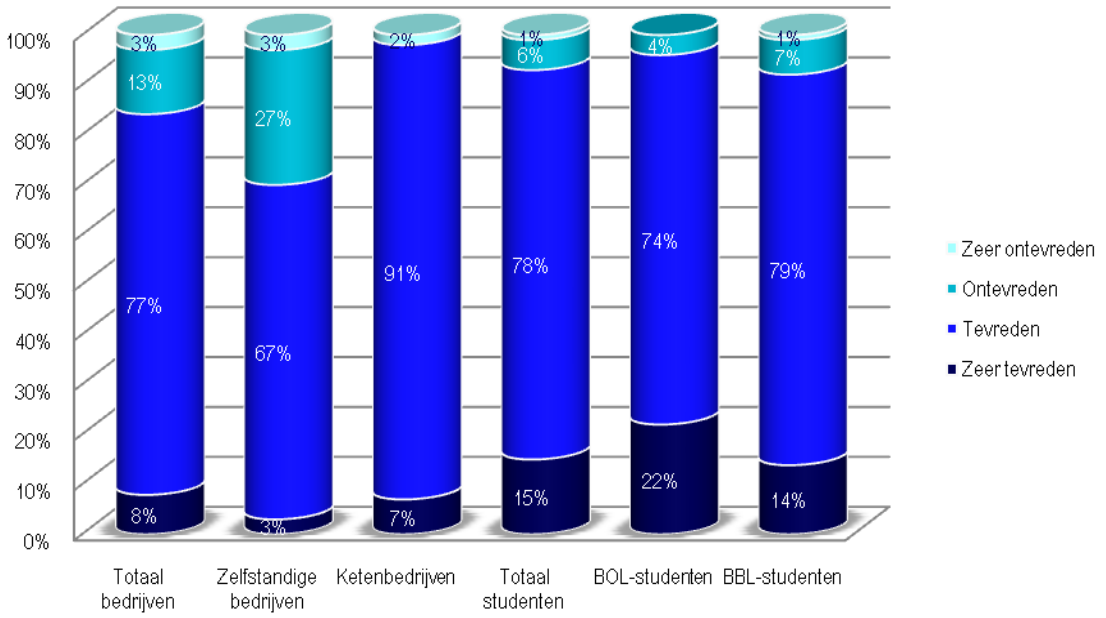

Analyse en conclusie

Bedrijven
De inhoud van de opleiding wordt door 85 % van de bedrijfsrespondenten beoordeeld met ‘tevreden’ tot ‘zeer tevreden’ [B34.1].

Note: Het verschil in het percentage ‘Totaal bedrijven’ ten opzichte van de gemiddelde percentages van de zelfstandige- en de ketenbedrijven wordt veroorzaakt door enerzijds afrondingsverschillen en anderzijds door de invloed van het percentage ‘andersoortige bedrijven’, welke laatste niet expliciet in het onderzoek is meegenomen.

Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat 98% van de ketenbedrijven tevreden is over de inhoud van de opleiding tegenover 70% van de zelfstandige bedrijven. Dit is een aanmerkelijk verschil, waarbij slechts 2% van de ketenbedrijven ontevreden is.

Enkele opmerkingen met betrekking tot de inhoud die de respondenten hebben geplaatst in de open antwoorden geven een toelichting op de knelpunten: [B 35]

- Inhoud sluit slecht aan, sommige zaken horen in het tweede deel thuis en niet direct bij de start
- Praktijk en theorie matchen niet helemaal
- De inhoud van de opleiding komt niet altijd overeen met de praktijk
- Er zou een andere volgorde in mogen zitten

De inhoud van de opleidingen wordt door de respondenten uit de bedrijven belangrijk gevonden. Echter, minder belangrijk dan de aansluiting van de opleiding bij de praktijk [B39.3].

Studenten
De inhoud van de opleiding wordt door de meerderheid (93%) van de BBL-studenten [S26.1] en 96% van de BOL-studenten beoordeeld met 'tevreden over' tot 'zeer tevreden' [S45.1].
Vrijwel alle studenten vinden de inhoud belangrijk tot zeer belangrijk [S30.3][S49.3].

Scholen
In het interview met de schoolrespondenten is met name aandacht besteed aan de tevredenheid van het kwalificatiedossier/profiel die de basis is van de inhoud van de opleidingen. De scholen zijn over het algemeen tevreden over de inhoud van de opleiding. Er is een aantal onderwerpen dat moeilijk in het onderwijs te integreren is, maar de onderwerpen worden grotendeels behandeld in de lesstof.

Aanbevelingen
Inventariseer op welke inhoudsgebieden een betere aansluiting van de opleiding met de praktijk gerealiseerd kan worden en in welke vormen dit mogelijk is. Dit kan parallel aan de inventarisatie van het lesmateriaal worden uitgevoerd.

4.7.2 Welke onderwerpen mist men als inhoud in de opleiding?

Analyse en conclusie
De feedback van beide groepen is erg divers.

Bedrijven
Als voornaamste opmerkingen worden door de bedrijven genoemd [B32]:
- Commercieel-verkoop
- Mode
- Meer theorie enerzijds; anderzijds meer praktijkgerichtheid

Hierbij is door 50% van de zelfstandige bedrijven respons gegeven tegenover 26% van de ketenbedrijven.

Studenten
Als voornaamste opmerkingen worden door de studenten genoemd [S22] [S41]:
- Koppeling naar de praktijk - meer praktisch gericht
- Verkoop en communicatie

Aanbevelingen
De wens is bij zowel de bedrijven als bij de studenten om meer aandacht te besteden aan communicatie, mode en verkoop. Hierbij is een duidelijke koppeling met de beroepspraktijk van belang.
Versterk de onderwerpen verkoop, optiek/techniek en mode in de reguliere ROC opleidingen en in het niet reguliere aanbod. Zorg voor een goede balans tussen beide aanbieders.

4.7.3 Welke inhoud ervaart men als overbodig in de opleiding?

Analyse en conclusie
Weinig respons op deze vraag. De feedback van beide groepen is erg divers.

Bedrijven
Als voornaamste opmerkingen worden door de bedrijven genoemd [B33]:

- Nederlands
- Engels
- Diverse specifieke onderwerpen zoals monturen polijsten, winkelinrichting, solderen

Hierbij is geen verschil in respons tussen de bedrijfsvormen [B8] gevonden.

Studenten
Als voornaamste opmerkingen worden door de studenten genoemd [S22] [S42]:

- Nederlands
- Engels
- Leer, loopbaan en burgerschap
- Specifiekere theorie

Aanbevelingen
Een aantal bedrijven is kritisch ten aanzien van de vakken Nederlands en Engels. Deze vakken zijn echter recentelijk verplicht gesteld. Wel kan worden overwogen of er vanuit de sector geen aan de optiek gerelateerd oefenmateriaal voor deze vakken ontwikkeld/verzameld kan worden.

4.8 Opleidingsvormen en leermethoden

Deelvragen:

4.8.1 Hoe tevreden is men over de opleidingsvormen/de lesmethoden?
4.8.2 Hoe ervaren de deelnemers de studiebelasting en hoeveel uur per week besteden de deelnemers aan de studie?
4.8.3 In welke vorm doorlopen de BOL-studenten hun stage?
4.8.4 In welke mate is het competentiegericht onderwijs ingevoerd op de scholen en hoe ervaren de scholen dit type onderwijs?
4.8.5 Hoe ervaren de docenten de proeven van bekwaamheid?

4.8.1 Hoe tevreden is men over de opleidingsvormen/de lesmethoden?

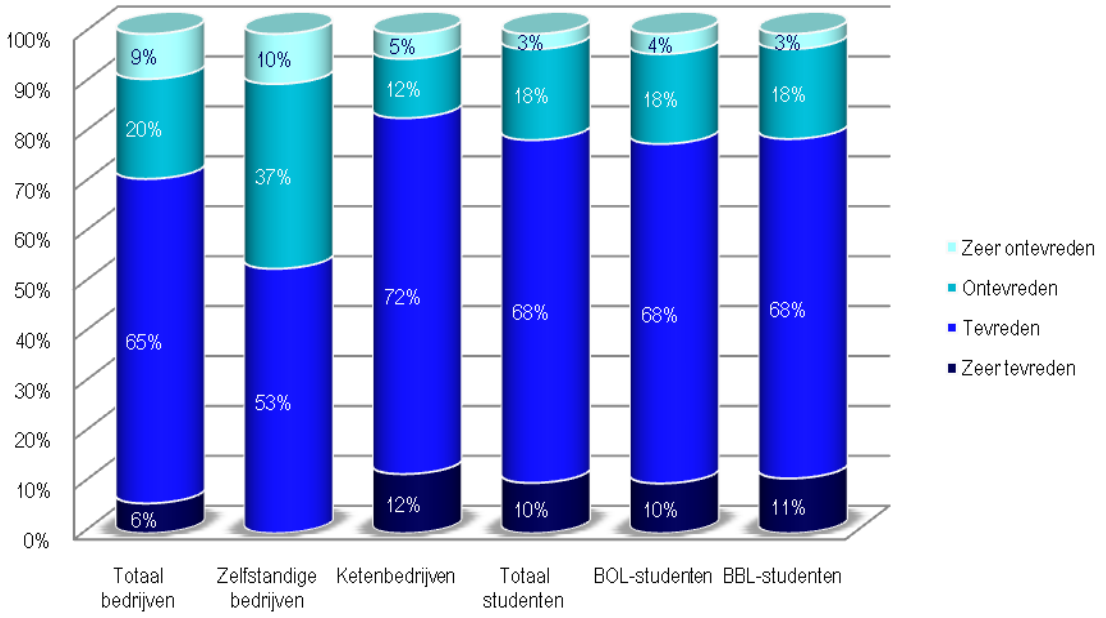

Analyse en conclusie

Bedrijven
Over de opleidingsvormen is ruim de helft van de respondenten uit bedrijven (71%) tevreden. Echter, 29% is ontevreden [B34.2].
Wanneer er gesplitst wordt naar bedrijfsvorm [B8] blijkt dat van de ketenbedrijven 84% tevreden is tegenover 53% van de zelfstandige bedrijven. Van de zelfstandige bedrijven is 0% 'zeer tevreden' en 10% zeer ontevreden. Dit is een opmerkelijk verschil. Bij splitsing naar leerweg [B20] is geen opmerkelijk verschil aanwezig.

Enkele opmerkingen die bedrijven plaatsen omtrent de lesmethoden zijn: [B35]

- Studenten krijgen in de praktijk teveel ruimte om opdrachten voor zich uit te schuiven.
- Studenten worden teveel aan hun lot overgelaten.
- Ik krijg het idee dat het allemaal wat te technisch gebracht wordt. De student vertaalt dit moeilijk naar de praktijk.

Studenten
Bij de studenten is ruim 70% tevreden, waarvan ongeveer 10% zeer tevreden. Maar iets meer dan 20% is niet tevreden [S26.2][S45.2].

De studenten hechten sterk belang aan de opleiding. Het percentage bij de studenten is hoger dan bij de bedrijfsrespondenten [B30.4][S49.5].

De opleidingsmethodes zijn voor het merendeel van de respondenten uit de bedrijven en de studenten naar tevredenheid. Echter, slechts 10% is 'zeer tevreden' en in alle responsgroepen is 20% tot 30% van de respondenten ontevreden'.

Scholen
De scholen zoeken veelal nog naar een goede balans tussen individueel en klassikaal onderwijs en wisselen in de organisatie en de inrichting van het onderwijs. Er zijn variaties in:

- De mate waarin kan worden aangesloten op de individuele leerbehoeftes.
- De combinatie van het gebruikte lesmateriaal
- De wijze waarop getoetst wordt
- Het aantal begeleidingsgesprekken
- De voorzieningen om opdrachten uit te voeren

Een aantal scholen signaleert wel dat het leerproces in het bedrijf en de school niet altijd synchroon loopt. Dit wordt mede veroorzaakt door de opbouw van het takenboek dat door de meeste opleidingen nog gebruikt wordt.

Geen eenduidige conclusies aangezien de lesmethoden zijn niet onderling vergelijkbaar zijn.

Aanbevelingen
Geen specifieke aanbevelingen.
Per school kan de opbouw en methodiek van het onderwijs en de lessen wisselen.

4.8.2 Hoe ervaren de deelnemers de studiebelasting en hoeveel uur per week besteden de deelnemers aan de studie?

Analyse en conclusie
De BBL-studenten besteden gemiddeld 6 uur per week aan hun studie in eigen tijd [S15], waarbij het merendeel van de respondenten 0 tot 5 uur per week besteedt aan de studie in eigen tijd. Minder dan 10% vindt dit aantal uren teveel [S16]. Hiermee lijken de lesmethoden voor een groot deel van de studenten geen grote huiswerkbelasting te bieden.

De BOL-studenten besteden gemiddeld 4 uur per week aan hun studie in eigen tijd [S34], Het aantal uren in eigen tijd dat de BOL-respondenten aan hun studie besteden varieert van 1 uur tot meer dan 6 uur per week [S34]. De studiebelasting buiten de schooluren lijkt voor een groot deel van de studenten goed hanteerbaar (86%). Echter, 14% vindt deze studie-uren in eigen tijd teveel. [S35].

Aanbevelingen
Geen specifieke aanbevelingen

4.8.3 In welke vorm doorlopen de BOL-studenten hun stage?

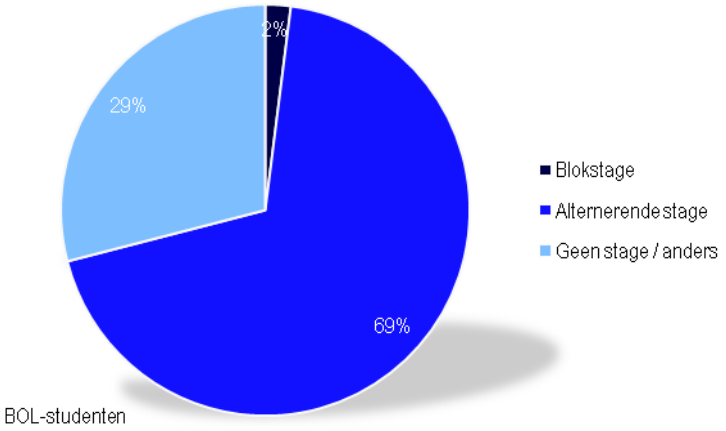

Analyse en conclusie
Het merendeel van de studentrespondenten (69%) uit de BOL-groep doorloopt een alternerende stage [S33]. Bij een alternerende stage gaan de studenten naast hun stage-werk elke week een of meer dagen naar school.

Op de categorie ‘anders’ heeft 29% gereageerd. Voornamelijk betrof dit studenten die (nog) geen stage volgden.

Aanbevelingen
Geen specifieke aanbevelingen

4.8.4 In welke mate is het competentiegerichte onderwijs ingevoerd op de scholen en hoe ervaren de scholen dit type onderwijs?

Analyse en conclusie
Op de scholen is het competentiegerichte onderwijs (CGO) ingevoerd. Maar de mate en wijze waarop dit plaatsvindt verschilt. Een deel van de scholen integreert het CGO met klassikaal onderwijs omdat het CGO in ‘strikte vorm’ moeilijk te realiseren is [D9].

De scholen ervaren CGO als een methode met voordelen. Echter, de scholen zoeken ook nog naar een evenwicht tussen de CGO methode en klassikaal onderwijs. Als knelpunten worden genoemd [D10]:

- Rommelig onderwijs zonder goede begeleiding.
- Niet alle studenten kunnen goed plannen.
- Studenten hebben grote variatie in achtergrond. Differentiatie is lastig.
- Toetsing van kennis blijft erg belangrijk.
- Kennis, vaardigheden en houding komen niet altijd geïntegreerd aan bod.
- Lastig om theorie op werkboeken aan te laten sluiten.
- Takenboeken maken zelfsturing student lastiger.

Enkele respondenten noemen ook oplossingen die ingezet worden.
- Turbo opleiding om tegemoet te komen aan het verschil in leertempo van de deelnemers
- Het in ere herstellen en combineren van traditioneel klassikaal onderwijs.

Het CGO wordt ook gewaardeerd door de respondenten:

- Opleiding gebaseerd op kerntaken die plaatsvinden in verschillende contexten.
- Deelnemer wordt uitgedaagd tot zelfreflectie en er is ook aandacht voor algemene ontwikkeling.

Er is nog geen eenduidig beeld te geven van het CGO. Scholen zoeken naar een goede balans om het CGO goed vorm te geven en doen dit ook op verschillende wijzen. Wanneer ondersteuning wordt geboden bij dit proces worden kennis en ervaring gedeeld.

De deelnemers in de bedrijven doorlopen hun leerproces op de school op verschillende wijzen. Wanneer de bedrijven meer zicht hebben op deze verschillen en duidelijker zien hoe de school het leerproces inricht, zal de afstemming met de student verbeteren.
Dit is ook een wens van de schoolrespondenten, dat bedrijven meer kennis nemen van de inrichting van het leerproces op school.

Aanbevelingen
Bedrijven moeten meer kennis nemen van de inrichting van het leerproces op school, omdat dit per school kan wisselen. Dit zal de begeleiding van het leerproces ten goede komen.

4.8.5 Hoe ervaren de docenten de proeven van bekwaamheid?

Analyse en conclusie
De schoolrespondenten zijn over het algemeen positief over de proeven van bekwaamheid [D24]. De wijze waarop dit georganiseerd wordt, wisselt sterk per opleiding. Als knelpunten worden genoemd:

- De personele bezetting ontbreekt om de proeve van bekwaamheid af te nemen.
- De lat ligt niet bij elke beoordelaar even hoog.
- Relationele aspecten kunnen beoordeling beïnvloeden. De wens is om externe onafhankelijke beoordelaars in te kunnen zetten.
- Het kost teveel tijd.

Aanbevelingen
Ondersteun scholen in het afnemen van de proeven van bekwaamheid.

4.9 Organisatie van de opleiding

Deelvragen:

4.9.1 In welke mate is men tevreden over de organisatie van de opleidingen?
4.9.2 In welke mate komt lesuitval voor en wordt lesuitval als een knelpunt ervaren door de docenten?
4.9.3 Wordt de beroepspraktijkvorming door de scholen geëvalueerd?

4.9.1 In welke mate is men tevreden over de organisatie van de opleidingen?

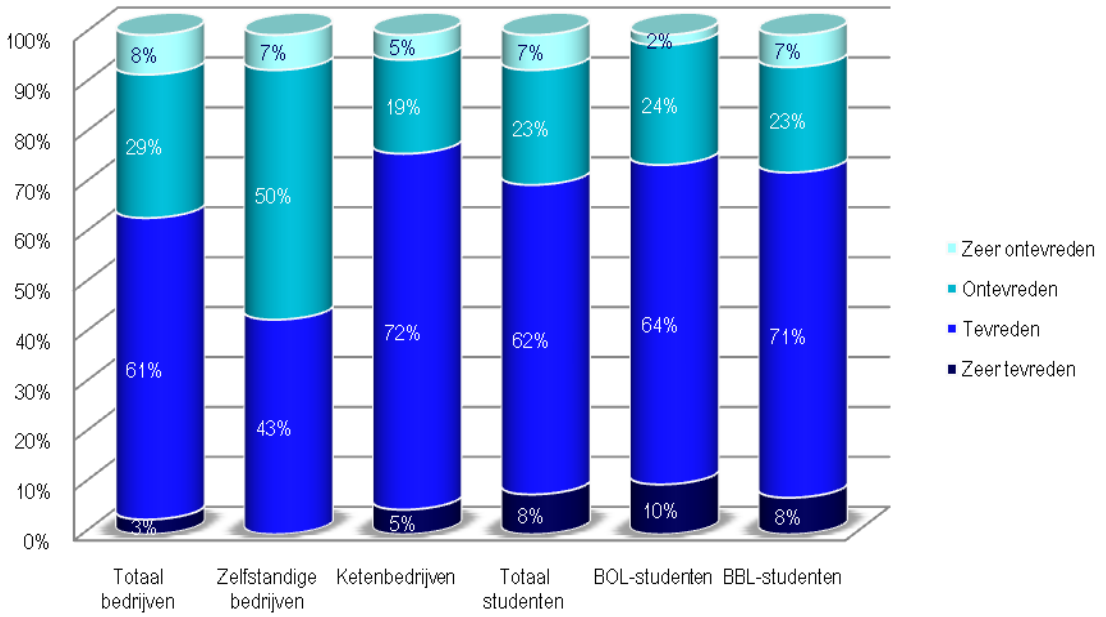

Analyse en conclusie

Bedrijven
Meer dan de helft (64%) van de respondenten uit de bedrijven is tevreden over de organisatie van de opleiding. Niet tevreden is 37% [B34.3].

Bij splitsing op bedrijfsvorm blijkt dat 57% van de zelfstandige bedrijven die respons op deze vraag hebben gegeven niet tevreden over de organisatie van de opleiding tegenover 24% van de ketenbedrijven. De zelfstandige bedrijven zijn aanmerkelijk minder tevreden over de organisatie van de opleiding. De oorzaak van dit verschil is niet te herleiden uit dit onderzoek.

Bij splitsing op leerweg [B20] is geen aanmerkelijk verschil aanwezig. Voor beide groepen geldt dat meer dan de helft van de respondenten tevreden is.

De organisatie van de opleiding wordt door de respondenten uit de bedrijven belangrijk gevonden, maar minder belangrijk dan de aansluiting, de inhoud en de opleidingsvormen [B39.6].

Studenten
De studenten zijn over het algemeen tevreden. Echter, 26% tot 30% is ontevreden [S26.3][S45.3]. Wanneer specifiek gesplitst wordt op bedrijfsvorm [S20] is er geen aanmerkelijk verschil te zien met de algemene respons.

De studenten hechten belang aan de organisatie van de opleiding, maar duidelijk minder dan aan de overige aspecten. [S30.5][S49.5]

Aanbevelingen
Geen algemene aanbeveling. Zie de specifieke aanbevelingen.

4.9.2 In welke mate komt lesuitval voor en wordt lesuitval als een knelpunt ervaren door de docenten?

Analyse en conclusie
De scholen geven aan dat lesuitval niet veel voorkomt en geen zwaarwegend knelpunt vormt [D14]. De scholen vangen dit onder andere op door [D15]:

- Opvang door collega's.
- Inhalen op ander moment (als minimum aantal uren maar wordt behaald).
- Invallers te delen.
- Het ruim programmeren van lesuren.

Aanbevelingen
Inventariseer de behoefte aan gezamenlijke voorzieningen om lesuitval op te vangen (bijvoorbeeld een landelijke pool met invallers).

4.9.3 Wordt de beroepspraktijkvorming door de scholen geëvalueerd?

Analyse en conclusie
De scholen verschillen in de mate en de wijze waarop de beroepspraktijkvorming (BPV) van de student wordt geëvalueerd [D42].
Een deel van de scholen evalueert de BPV niet of beperkt.
Een klein deel van de scholen heeft contact met de bedrijven om de BPV formeel en in zijn algemeen te evalueren.
De respondenten hebben daar de volgende punten genoemd:

- Proces wordt niet op papier geëvalueerd.
- Opdrachten worden niet met het bedrijf besproken.
- Bezoekverslag komt in studentendossier.
- Belangrijke knelpunten naar teamoverleg zou zeker zinvol zijn.

Aanbevelingen
Inventariseer de behoefte aan een evaluatiemethode voor de beroepspraktijkvorming en ontwikkel deze voor de branche.

4.10 Kwaliteit van de opleiding

Deelvragen:

4.10.1 Hoe ervaart men de kwaliteit van de opleidingen in het algemeen?

4.10.1 Hoe ervaart men de kwaliteit van de opleidingen in het algemeen?

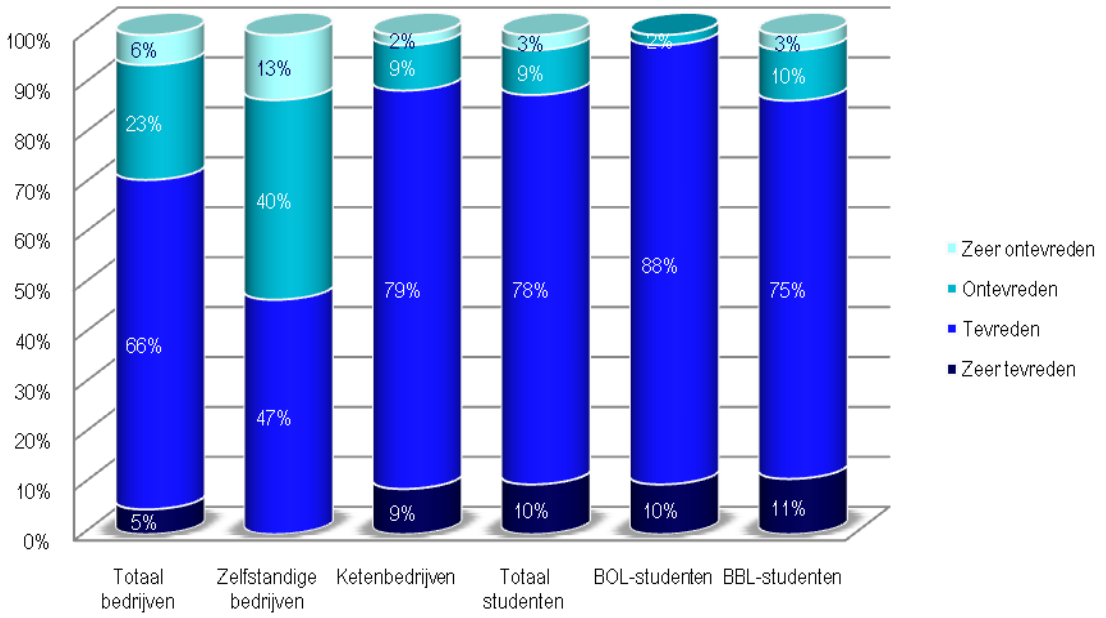

Analyse en conclusie

Bedrijven
Van deze groep is 71% tevreden over de kwaliteit. Ontevreden is 29% [B34.4].
Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat 53% van de zelfstandige bedrijven ontevreden tot zeer ontevreden. Van de ketenbedrijven is slechts 11% ontevreden tot zeer ontevreden. Er lijkt een aanzienlijk verschil in tevredenheid te bestaan tussen de zelfstandige bedrijven en de ketenbedrijven. Uit dit onderzoek komt geen aanleiding of oorzaak naar voren waarmee dit verschil verklaard kan worden.

Bij splitsing op leerweg [B20] lijken de bedrijven die een BOL-student begeleiden minder tevreden te zijn dan de bedrijven die BBL-studenten begeleiden. Bij de BOL-leerweg is 56% tevreden tegenover 74% van de BBL.

De respondenten uit de bedrijven vinden de algemene kwaliteit van de opleidingen zeer belangrijk. Meer dan de helft van de respondenten (52%) heeft dit aspect als zeer belangrijk beoordeeld [B39.6]. Hiermee weegt dit aspect zwaar voor de bedrijven.

De feedback van de bedrijven geeft een beeld van de diversiteit van knelpunten waardoor de perceptie van de kwaliteit wordt beïnvloed [B35]. De zelfstandige bedrijven en de ketenbedrijven hebben in gelijke verhouding feedback op de open vragen gegeven.

Vooral de zelfstandige bedrijven zijn niet geheel tevreden. Om te achterhalen wat de oorzaken hiervan zijn is een nader knelpunten onderzoek wenselijk.

Studenten
Een ruime meerderheid (88%) van de respondenten uit de studentengroep is tevreden tot zeer tevreden [S26.4][S45.4]. Bij de BBL-studenten is dit percentage vergelijkbaar en bij de BOL-studenten is nagenoeg iedereen tevreden.

Met betrekking tot het belang van de kwaliteit is bij de BBL-studenten hetzelfde beeld te zien. Bij de BOL-studenten is het percentage dat 'zeer veel belang' hecht aan de kwaliteit iets minder dan bij de bedrijven en BBL-studenten. Maar ook deze groep hecht veel belang aan de kwaliteit van de opleiding.

De inhoudelijke kwaliteit van de opleiding wordt als goed ervaren. Uit de open vragen [B27], [B35], en [S10],[S19] ontstaat het beeld dat de *perceptie* van de kwaliteit van de opleiding kan worden verbeterd als de thema's organisatie, begeleiding en informatievoorziening geoptimaliseerd worden.

Aanbevelingen
Nadere inventarisatie van de behoeftes van de zelfstandige bedrijven om beter tegemoet te komen aan de wensen van deze groep. Kwaliteitsverbetering op de gebieden communicatie, informatievoorziening en begeleiding zal de perceptie van de algehele kwaliteit positief beïnvloeden.

4.11 Begeleidingsaspecten

Deelvragen:

4.11.1 Hoe ervaart men de begeleiding door het bedrijf?
4.11.2 Hoe ervaart men de begeleiding door het ROC?
4.11.3 Hoe tevreden is men over het materiaal voor de deelnemer?
4.11.4 Hoe gemakkelijk vinden deelnemers het om een stage/leerbedrijf te vinden en hoe tevreden zijn ze over de begeleiding daarin?

4.11.1 Hoe ervaart men de begeleiding door het bedrijf?

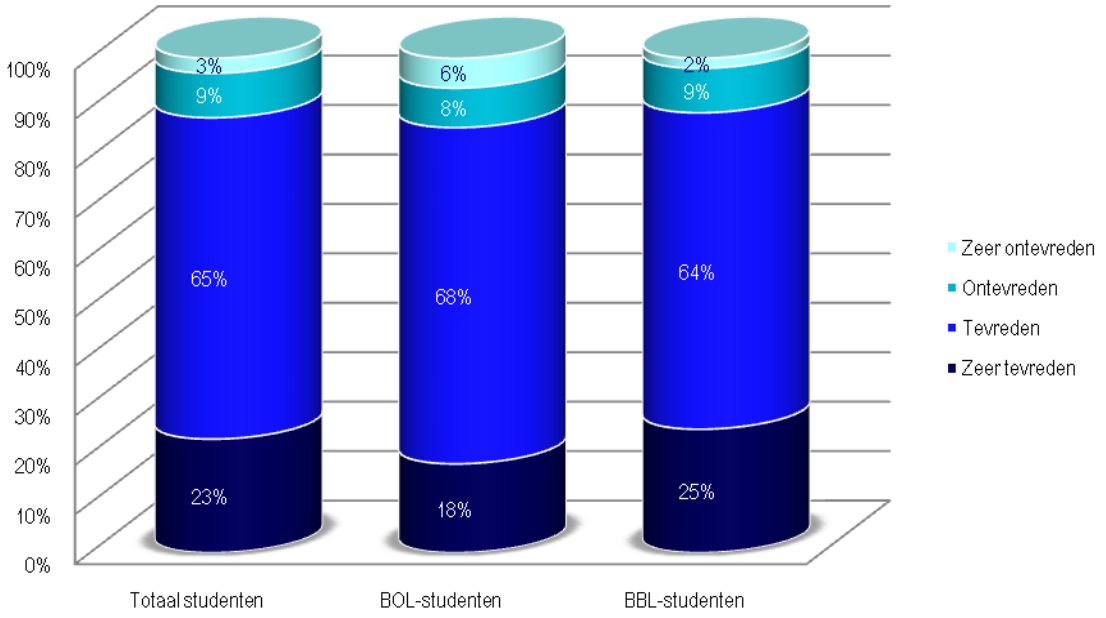

Analyse en conclusie

Studenten
Het merendeel van de studentrespondenten is tevreden over de begeleiding door het bedrijf. Slechts 10% tot 15% is ontevreden [S28][S47].

Bij splitsing op bedrijfsvorm [S6] lijkt op basis van de respons van de studenten geen aanmerkelijk verschil te zien in de kwaliteit van de begeleiding door de zelfstandige of de ketenbedrijven.

De knelpunten die aangegeven zijn wat betreft de begeleiding door de bedrijven zijn [S29] [S48]:

- Werkdruk gaat ten koste van leerproces
- Begeleider heeft te weinig tijd
- Andere methodes in bedrijf dan op school
- Contact tussen leerbedrijf en school
- Deskundigheid in bedrijf

De studenten hechten veel belang aan de begeleiding door het bedrijf. Het percentage 'zeer belangrijk' bedraagt 48%, resp. 38% [S30.7][S49.7]. Gezien het hoge percentage dat tevreden is over de begeleiding is er geen directe aanleiding om over de algemene kwaliteit van deze begeleiding te twijfelen. Gezien het grote belang dat de studenten aan deze begeleiding hecht, blijft het belangrijk om deze kwaliteit te bewaken en waar mogelijk te verbeteren.

Scholen
De schoolrespondenten ervaren de studentenbegeleiding door de bedrijven over het algemeen als goed. Echter, dit kan in behoorlijke mate variëren [D36]. De scholen ervaren dat de begeleiding ook afhangt van het soort bedrijf en de visie.
De volgende punten zijn hierover genoemd:

- Keten is gericht op verkoop en zelfstandig bedrijf kent full service en reparatie. Dit bepaalt het leerproces en de begeleidingsmogelijkheden in sterke mate.
- De tijd voor begeleiding is wel eens een knelpunt.
- De naleving van de erkenningsreglementen wisselt wel eens.

Aanbevelingen
Realiseer meer capaciteit en voorzieningen om de begeleiding van studenten te optimaliseren. Het inzetten van ICT-voorzieningen om de begeleiding te ondersteunen, zoals nu op enkele scholen gebeurt, is een interessant initiatief welke nader geëvalueerd moet worden. Wat zijn de mogelijkheden van E-coaching?

Bewaak de naleving van de erkenningsreglementen door de praktijkopleiders.

4.11.2 Hoe ervaart men de begeleiding door het ROC?

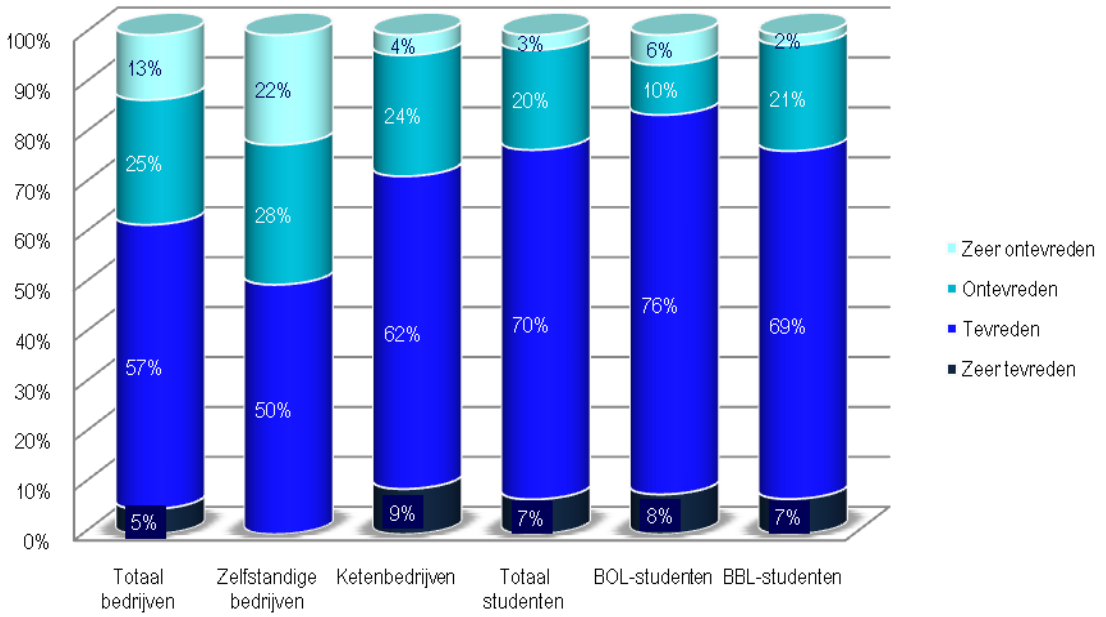

Analyse en conclusie

Bedrijven
De bedrijven zijn genuanceerd wat betreft de tevredenheid door begeleiding van de scholen [B26.4]. Van de bedrijven is 62% tevreden en 38% niet tevreden, waarvan 13% zeer ontevreden is.

Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat van de zelfstandige bedrijven 50% tevreden is, 50% niet tevreden en geen van de bedrijven aangeeft zeer tevreden te zijn. Van de ketenbedrijven is 71% tevreden en 28% tevreden, waarvan 9 % zeer tevreden.

Bij splitsing op leerweg [B20] blijkt geen aanmerkelijk verschil tussen de beide leerwegen aanwezig te zijn.

Feedback van bedrijven [B27] duidt aan dat het niet altijd goed gaat rondom de begeleiding of in sommige gevallen zelfs heel moeizaam verloopt.

Enkele opmerkingen die hierop betrekking hebben zijn:

- Eenvoudigweg geen begeleiding of contact gehad
- Er is totaal geen contact tussen opleider en leerbedrijf
- Horen of zien zelden iets van de begeleider
- We kunnen geen grip krijgen op wat de student moet weten.

Veel van de opmerkingen op vraag 27 uit de bedrijvenenquête [B27] hebben betrekking op het contact en de informatievoorziening vanuit de scholen. Deze zijn nader uitgewerkt in 4.2.12 en 4.2.5.

Studenten
Het merendeel van de BBL-studenten (76%) is tevreden over de begeleiding door het ROC. Echter, bijna een kwart (23%) is ontevreden [S18.3]. Voor de BOL-studenten ligt het percentage 'ontevreden' iets lager (namelijk 16%) [S37.3]. Opvallend is dat het percentage 'zeer tevreden' van de BOL-studenten slechts 8% bedraagt. Er lijkt op dit deel nog een verbetering in de kwaliteit mogelijk.

Hierbij lijkt er op basis van splitsing op type leerbedrijf [S6] geen aanmerkelijk verschil te zien tussen BBL studenten die de opleiding doorlopen op een zelfstandig of een ketenbedrijf. Voor de BOL studenten is opvallend dat 97% bij de zelfstandige bedrijven tevreden is over de stagebegeleiding door het ROC.

Het merendeel van de studenten (91%) vindt dat de begeleiding door het ROC van belang is. De BOL-studenten hechten wat meer belang aan het begeleidingsaspect [S39.3].
Knelpunten die door de studenten genoemd worden wat betreft de begeleiding door het ROC [S38]:

- De organisatie is rommelig
- De informatievoorziening is niet optimaal

Scholen
Alle schoolrespondenten die een begeleidingstaak hebbe, geven aan dat zij hier meer tijd voor wensen [D30].

Het aantal studenten dat per begeleider begeleid wordt varieert van 12 tot 85, waarbij het merendeel van de opleidingen variaties kent van 20 tot 40 studenten per begeleider [D31].

De methode waarop de leerdoelen worden geformuleerd en de voortgang wordt bepaald varieert per opleiding. Dit varieert van geen hulpmiddelen, jaarplanner, checklist, Persoonlijk ontwikkelings- of actieplannen (POP's en PAP's), tot een digitaal studentvolgsysteem. Ook wordt het takenboek als hulpmiddel genoemd [D32].

De frequentie en de vorm van contact tussen begeleider en student varieert ook per opleiding. Alle scholen werken minimaal volgens de wettelijke eisen. De meeste respondenten gaven aan dat er 1x tot 2x per jaar een bedrijfsbezoek en gemiddeld 2x per jaar een individueel begeleidingsgesprek met de student plaatsvindt [D33].

Alle respondenten vinden de bezoeken aan de bedrijven en het spreken van de praktijkopleider waardevol en belangrijk. Vrijwel alle respondenten gaven aan dat de reisafstand naar de bedrijven als grootste knelpunt werd ervaren. De studenten zitten verspreid over een groot gebied. Een aantal begeleiders geeft ook aan dat deze reistijd niet inbegrepen is in de begeleidingstijd [D34].
De begeleiders geven aan dat het begeleidingsproces over het algemeen bijdraagt aan het leerproces, maar geven ook gedachtes mee op welke wijze de begeleiding nog verbeterd kan worden [D35]:

- Vaste overlegmomenten op rustige momenten.
- Een digitaal volgsysteem.
- Begeleiding moet leiden tot een betere aanpassing van tempo en volgorde van leerstof op het individu.
- Minimaal 1 uur begeleiding per deelnemer per periode.
- Gesprek direct na de toetsweek.
- Wekelijkse feedback van praktijkbegeleider (digitaal).

Aanbevelingen
Het voorkomen van incidenten en bewaken van de kwaliteit van de begeleiding blijft belangrijk.
Realiseer meer capaciteit en voorzieningen om de begeleiding van studenten te optimaliseren. Het inzetten van ICT-voorzieningen om de begeleiding te ondersteunen zoals nu op enkele scholen gebeurt is een interessant initiatief dat nader geëvalueerd moet worden. Wat zijn de mogelijkheden van E-coaching?

4.11.3 Hoe tevreden is men over het begeleidingsmateriaal voor de deelnemer

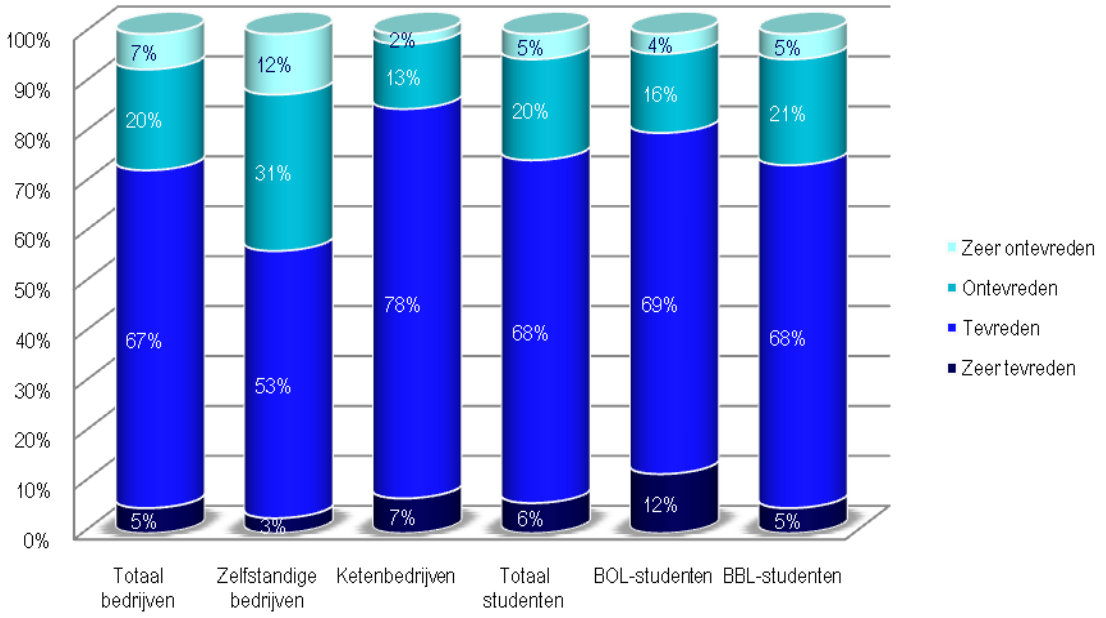

Analyse en conclusie

Bedrijven
Over het algemeen zijn de respondenten uit de bedrijvengroep tevreden over de materialen voor de deelnemer m.b.t de begeleiding door het ROC. Anderzijds is 27% van deze groep is niet tevreden [B26.2] Bij splitsing op bedrijfsvorm is er een aanmerkelijk verschil te zien tussen zelfstandige bedrijven en ketenbedrijven.

Studenten
Een vergelijkbaar percentage (20%) is bij de BOL- en BBL-studenten te zien wat betreft dit aspect van begeleiding [S18.2][S37.2].

Bij splitsing op type leerbedrijf [S6] lijkt het dat de studenten in zelfstandige bedrijven iets minder ontevreden zijn. Echter, gezien de beperkte respons op deze vraag is dit verschil niet stellig te onderbouwen.

Meer dan 90% van de studenten vindt de hulpmiddelen en materialen een belangrijk aspect van de begeleiding [S20.2] [S39.2].

Aanbevelingen
Inventariseer de materialen zoals deze bij de begeleiding van studenten worden gebruikt en verbeter de kwaliteit van deze hulpmiddelen in gezamenlijk verband.

4.11.4 Hoe gemakkelijk vinden deelnemers het om een stage/leerbedrijf te vinden en hoe tevreden zijn ze over de begeleiding daarin?

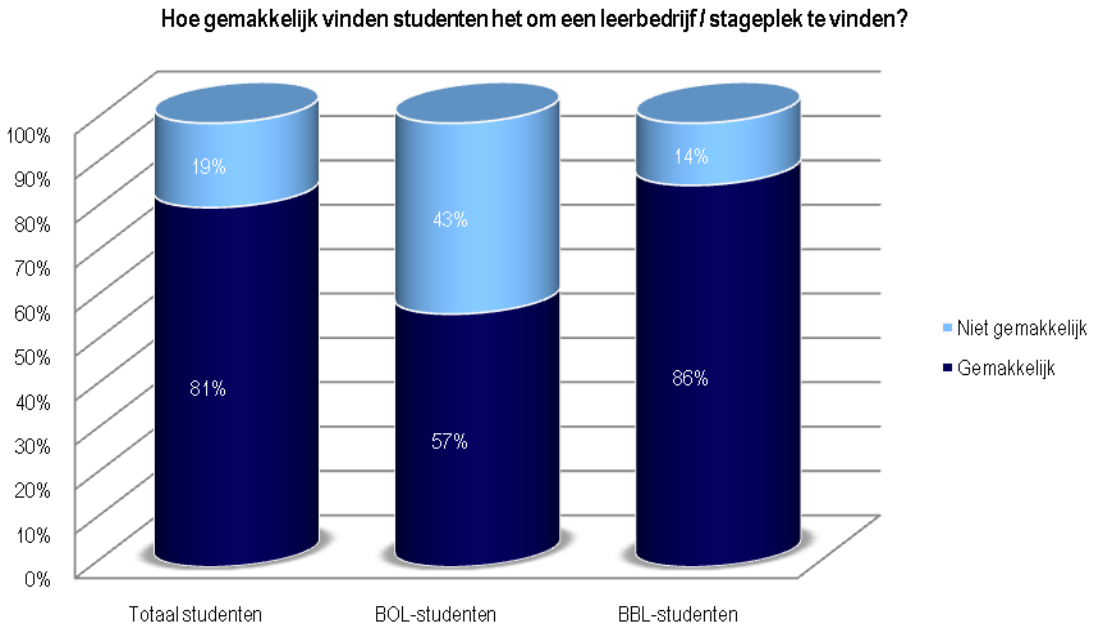

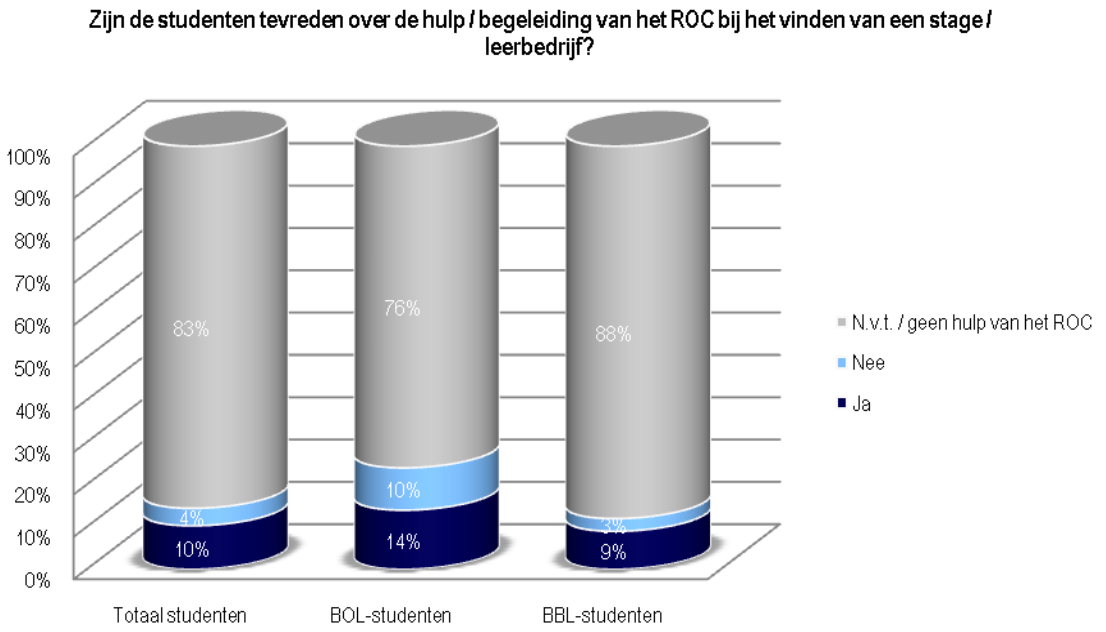

Analyse en conclusie
Het merendeel van de BBL-studenten (86%) vindt het gemakkelijk om een leerbedrijf te vinden [S13]. Daaropvolgend was slechts 3% ontevreden over de hulp van het ROC bij het vinden van een stage/opleidingsplek [S14]

Voor de BOL-studenten is het vinden van een stageplek beduidend lastiger. Ruim 40% gaf aan dat dit niet makkelijk was [S32], waarbij 76% ook aangaf geen hulp van het ROC te krijgen [S32].

Aanbevelingen
Ondersteun BOL-studenten actiever bij het vinden van een stageplaats.

4.12 Contactaspecten

Deelvragen:

4.12.1 In welke mate is men tevreden over de bereikbaarheid van de contactpersoon/ begeleider
4.12.2 In welke mate is men tevreden over de frequentie en de inhoud van contactmomenten gedurende de begeleiding?
4.12.3 Op welke wijze wordt contact gehouden?

4.12.1 In welke mate is men tevreden over de bereikbaarheid van de contactpersoon/ begeleider

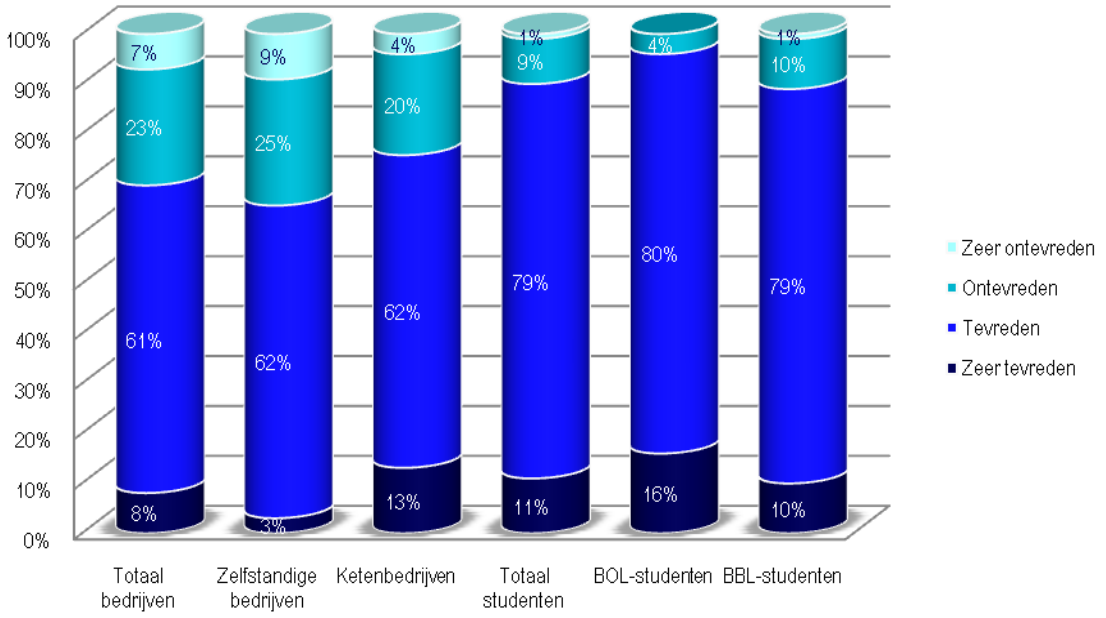

Analyse en conclusie

Bedrijven
De bereikbaarheid van de contactpersoon van het ROC is voor het merendeel (69%) van de respondenten uit de bedrijven naar tevredenheid. Echter, 30% van deze groep is ontevreden [B26.3].

Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] lijkt er geen aanmerkelijk verschil te zijn in de tevredenheid van zelfstandige en ketenbedrijven.

Studenten
De studenten zijn over het merendeel tevreden over de bereikbaarheid van de begeleider van het ROC (89% voor de BBL en 96% BOL) [S18.4] [S37.4].

De groep die niet tevreden is heeft opmerkingen bij de open vragen geplaatst die een toelichting geven op de eventuele knelpunten zijn [S19]:

- Na half jaar opleiding 1x begeleider gezien
- Veel onduidelijkheid gehad over wat we moesten doen, je moest zelf goed opletten wat de leerdoelen zijn
- Te weinig contact tussen school en bedrijf
- Zou dit jaar niet weten wie de begeleider is
- Heb geen enkel contact met het ROC gehad

De studenten vinden bereikbaarheid van de begeleider belangrijk evenals de frequentie en inhoud van dit contact [S20.4][S20.5][S39.4][S39.5][S39.6].

Aanbevelingen
Realiseer meer capaciteit en voorzieningen om de begeleiders beter bereikbaar te maken voor bedrijven en studenten gedurende de begeleidingstrajecten.

4.12.2 In welke mate is men tevreden over de frequentie en de inhoud van contactmomenten gedurende de begeleiding?

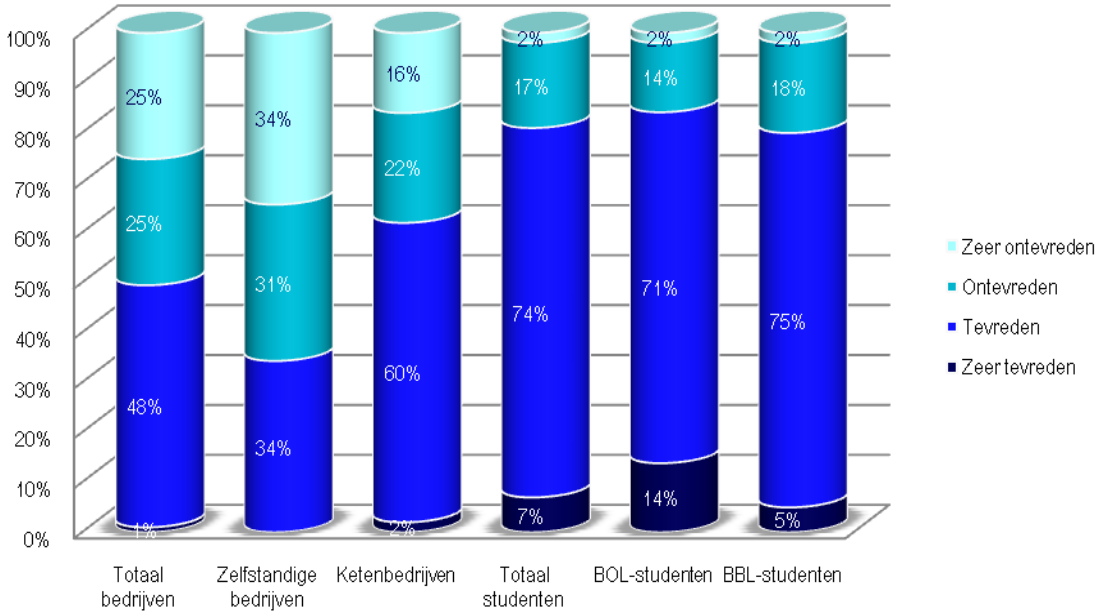

Analyse en conclusie

Bedrijven
Met name over de frequentie [B26.5] en de inhoud van het contact [B26.6] tussen de school zijn de respondenten van de bedrijven ontevreden. Het percentage ontevreden ligt rond de 50%.

Bij splitsing op bedrijfsvorm [B8] blijkt dat 65% van de zelfstandige bedrijven niet tevreden is over de frequentie van het contact tegenover 38% van de ketenbedrijven. Wat betreft de inhoud van het contact gedurende de begeleiding is van de zelfstandige bedrijven 59% ontevreden, waarvan 28% zeer ontevreden. Van de ketenbedrijven is 38% niet tevreden, waarvan 16% zeer ontevreden.

Zowel wat betreft de frequentie en de inhoud van het contact tijdens de begeleiding zijn de bedrijven over het algemeen ontevreden. Een aanmerkelijk deel is zeer ontevreden. Vooral bij de zelfstandige bedrijven is deze ontevredenheid aanwezig.

Hieronder enkele citaten uit de open antwoorden van de respondenten die een beeld geven van deze ontevredenheid [B27].

- Wij hebben achter veel dingen aan moeten bellen, veel eigen initiatief.
- Eenvoudigweg geen begeleiding of contact geweest , helemaal nooit.
- Er is totaal geen contact tussen opleider en leerbedrijf.
- Horen/zien zelden iets van de begeleider.
- Contact? Welk contact? Geven vaak niet thuis.
- Onduidelijk wie de verantwoordelijke contactpersoon is.
- Weinig tot geen communicatie, geen aandacht voor problemen.
- Bij het stellen van vragen legt men de bal bij derden, men geeft elkaar de schuld.
- Contact is zeer moeizaam.
- Te weinig communicatie tijdens het leertraject en het ROC.
- Nog nooit bezocht tijdens de opleiding van onze medewerker door het ROC.
- Wij hebben nog nooit een van de begeleiders gezien.

Het contact met het ROC rondom de begeleiding van studenten is in de perceptie van de bedrijven een duidelijk verbeterpunt. Hierbij lijkt het niet altijd duidelijk te zijn wie waarvoor verantwoordelijk is.

Studenten
Wat betreft de frequentie en de inhoud van het contact met de begeleider lijken de studenten minder ontevreden dan de bedrijven. De percentages ontevreden liggen tussen de 14% en 20% [S18.5][S37.5].

Bij splitsing op type leerbedrijf [S6] of leerweg [S12] is geen aanmerkelijk verschil te zien tussen studenten die in een zelfstandig of ketenbedrijf een BOL- of BBL- opleiding volgen .
De studenten hechten belang aan een goede inhoud tijdens de begeleidingscontacten met de ROC-begeleider [S20.6].

De volgende aspecten worden als knelpunt genoemd [S19] [S38]:

- Te weinig contact tussen school en praktijk.
- Er mag wel vaker langsgekomen worden in het bedrijf.

Scholen
Scholen geven merendeels aan dat zij meer contact willen hebben en tijd zouden willen besteden aan het bezoeken en begeleiden van de student in het bedrijf [D36]. Tijd en de reisafstanden naar de bedrijven worden als grootste knelpunt genoemd.

De scholen ervaren het contact met de leerbedrijven overwegend positief [D38]. De scholen waarderen het open en directe contact. Een knelpunt is wel eens het plannen van afspraken. De begeleiders van de school en in het bedrijf hebben 1 tot 2 keer per jaar contact in het kader van een begeleidingsgesprek [D40].

Aanbevelingen
Realiseer meer capaciteit en voorzieningen om de begeleiding van studenten te optimaliseren. Het inzetten van ICT-voorzieningen om de begeleiding te ondersteunen zoals nu op enkele scholen gebeurt is een interessant initiatief dat nader geëvalueerd moet worden.

De scholen geven aan dat tijd en reistijd knelpunten vormen. Het gebruik van begeleiding en contact via ICT (E-coaching) kan wellicht tot een verbetering leiden.

4.12.3 Op welke wijze wordt contact gehouden?

Analyse en conclusie
De scholen hebben op verschillende manieren contact met de bedrijven in het begeleidingstraject [D41].

De schoolbegeleiders bezoeken de bedrijven 1x tot 2x per jaar of hebben telefonisch contact. Het gebruik van e-mail wordt wel genoemd, maar niet nadrukkelijk. Enkele begeleiders geven aan dat deze vorm ook bewust niet wordt gekozen.

Eén opleiding wil een digitaal volgsysteem implementeren waarbij het bedrijf en de student actief en digitaal het leerproces kunnen beschrijven. Voor alle betrokkenen is dit dossier toegankelijk.
De onderlinge contacten en de afstemming van het individuele leerproces is van belang. Bij alle groepen zijn er signalen dat het contact rondom begeleiding belangrijk en voor verbetering vatbaar is.

Aanbevelingen
Inventariseer de mogelijkheden van de inzet van ICT om contact te onderhouden gedurende de begeleiding, bijvoorbeeld in de vorm van een studentvolgsysteem en/of in de vorm van E-coaching.

4.13 Onderbouwing opleidingen

Deelvragen:

4.13.1 Biedt het kwalificatiedossier voldoende basis voor de beroepspraktijk?

4.13.1 Biedt het kwalificatiedossier voldoende basis voor de beroepspraktijk?

Analyse en conclusie
De respondenten van de scholen vinden unaniem dat het kwalificatieprofiel voldoende basis voor de beroepspraktijk biedt [D5].

Wel is er verschil van mening over de mate van uitwerking. Een deel van de respondenten vindt het dossier te ruim opgesteld, voor anderen had het weer globaler gemogen.
Twee respondenten geven aan dat het dossier meer praktijkgericht zou moeten zijn.

De respondenten geven enkele onderwerpen aan, waarbij het kwalificatieprofiel niet op de praktijk in de bedrijven aansluit [D6]:

- Mode en commercie ontbreekt.
- Assortimentsbeheer lastig uit te werken.
- Onderwerpen die in de bedrijfspraktijk weinig tot niet meer voorkomen mogen weg (zoals bijvoorbeeld loepen).
- Het kwalificatieprofiel van de opticienmanager is te ruim geformuleerd. Er wordt geen onderscheid tussen particulier of ketenbedrijf gemaakt.
- Facettechniek is heel groot, terwijl dit in de praktijk steeds minder aandacht behoeft.
- Bijzondere correcties en hulpmiddelen.
- Optische instrumenten.
- Sommige onderwerpen (zoals visie, discriminatie) moeilijk te toetsen.
- Misdaadpreventie.

Eén respondent geeft ook aan dat de weging van de onderwerpen soms lastig is. De respondenten vinden over het algemeen dat het kwalificatiedossier voldoende houvast biedt voor een goed onderwijsprogramma [D7]. Wel worden er de volgende toevoegingen bij geplaatst:

- Let op dat het een middel blijft.
- Het commerciële aspect is onderbelicht.
- Mag beknopter versus te algemeen.
- Het is globaal omschreven - dat geeft vrijheid.
- Kwalificatiedossier beschrijft met name vaardigheden.

De scholen gaan verschillend om met deze knelpunten [D8]. Het merendeel van de respondenten geeft aan dat ‘in gesprek blijven’ en gezamenlijk oplossingen bespreken het beste werkt. Tevens wordt voor de ontbrekende delen in het dossier gewerkt met creatieve oplossingen zoals bijvoorbeeld het organiseren van gastlessen.

Aanbevelingen
Intensiveer de betrokkenheid van de bedrijven, met name de zelfstandige bedrijven in de verdere ontwikkeling van het kwalificatiedossier en de vertaling van het dossier naar de onderwijspraktijk.